

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 3 OCTOBER 1934

No. 979

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Jan Schilthuis; Prof. Mr. F. de Vries. Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart. Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk. Secretariaat: Pieter de Hoohweg 122, Rotterdam. Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1,—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatsweg.

INHOUD.

	Blz.
HET SONDERKONTO door C. A. Klaasse.....	862
Functie van den accountant bij kartelvorming door Prof. Mr. J. van Loon	863
Staatsinterventie in de goudlanden en hare gevolgen door Dr. H. M. H. A. van der Valk	864
Financiering der tertiaire wegen door Dr. J. van der Staay	866
De algemeene volkscredietbank door Prof. G. Gonggröp	867
De resultaten der devaluatie-politiek in het eerste halfjaar 1934 II door Dr. J. G. Stridiron.....	869
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Deutsche erfwet voor boerenhofsteden door Prof. Dr. B. Brutzkus.....	871
AANTEKENINGEN:	
De agrarische politiek in Engeland.....	873
De Fransche begroting voor 1935	874
ONTVANGEN BOEKEN	874
MAANDCIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.....	874
STATISTIEKEN	875—880
Geldkoersen. — Wisselkoersen: — Bankstaten.	

3 OCTOBER 1934.

Op de geldmarkt is er, niettegenstaande de maandswisseling, van eenige vermindering in de geldruimte geen sprake. In tegenstelling met driemaandspapier, waarvoor weinig belangstelling bestaat — de notering is nog steeds $\frac{1}{2}$ à $\frac{7}{16}$ pCt. — waren lange termijnen eerder gezocht. In de noteringen voor call en prolongatie kwam geen verandering.

* * *

Op de wisselmarkt was het stil; er waren maar weinig zaken. De Dollar is in Londen sterk gestegen en van 4.97% tot 4.93 opgelopen; er werden o.a. voor tabaksfinancieringen groote bedragen gezocht. Men begint de 4.87 nu geducht te naderen. Onder den invloed van deze koersstijging is de Dollar ook hier vast geweest en van 1.45% op 1.46% gekomen. De groote koersstijging van den Dollar is voor het Pond nadeelig geweest; van 7.25% is de notering tot 7.22% gedaald. De Fransche Franc is uiteindelijk maar weinig veranderd: 9.72%. Zeer aangeboden lagen Belga's, die tot 34.42 terugliepen, beïnvloed door de politieke situatie in België. Waar deze koers onder het goudpunt van invoer ligt (34.45) ontstond er dra eenige kooplust, waardoor een reactie tot 34.48 volgde. De koers van den vrijen Auslands-Mark is van 58.78 tot 59.27½ verbeterd: het materiaal wordt steeds schaarscher. In het begin der vorige week werden de banken, die clearing-Marken bij De Nederlandsche Bank hadden gekocht, plotseling verrast met credit-opgaven op freies inlands konto, terwijl deze Marken tot nu toe steeds op de gewone vrije Markenrekening werden gecrediteerd. Deze geheel onverwachte handelwijze is voor velen zeer onaangenaam; De Nederlandsche Bank heeft deze zaak echter met de Reichsbank tot een bevredigende oplossing gebracht. Canadeesche Dollars noteeren 1.50%. Argentijnsche Pesos zijn tot ongeveer 38 teruggelopen; Milreis gezocht op ca. 11. In Chili schijnen plannen in voorbereiding te zijn den Peso op basis van 2 d. goud te revalueeren. Flauw waren Yen op ongeveer 43%.

Op de termijnmarkt zijn maar weinig veranderingen; Ponden en Dollars op levering over 1- en 3-maanden waren een fractie lager; het disagio bedraagt nu $\frac{7}{17}$ en $\frac{15}{16}$ resp. $\frac{3}{16}$ en $\frac{7}{16}$.

Op de goudmarkt was het stil; baren levering Amsterdam noteerden f 1649, levering Londen f 1648.50. Sovereigns doen 12:11½, Eagles 2.48% en Gouden Tientjes 10,12, Marken-bankpapier werden het laatst op 53.80 gedaan.

HET SONDERKONTO.

In mijn vorige artikel over het clearing-verdrag met Duitschland sprak ik terloops reeds over het omvangrijke saldo op Sonderkonto en de daarmee min of meer gelijk te stellen Zwischenkonti. Wij constateerden daarbij, dat dit één van de punten van verschil was met de Zwitsersch-Duitsche clearing, die destijds vrijwel zonder oud-saldo in werking trad. Dit oude saldo nu heeft sedert bekend is geworden, hoe volgens het protocol, dat bij het verdrag hoort, de liquidatie daarvan zal plaats vinden uit de kringen van exporteurs een storm van critiek doen losbarsten. De regeling, zooals die is overeengekomen, komt daarop neer, dat met de inwerkingtreding van het clearingverdrag een heele nieuwe clearingperiode ingaat, die volkomen losstaat van die onder de autonome clearing. Uit hetgeen onder de vigueur van het verdrag bij De Nederlandsche Bank wordt gestort, zullen in de eerste plaats — na aftrek van het reeds gereleveerde „vrije deviezenoverschot” — de nieuwe exporten worden vereffend, waarvoor geen storting op een Zwischenkonto plaat. vond.

Er is dus een scheidslijn getrokken tusschen de beide clearingtijdvakken; alleen een klein deel van het in de nieuwe clearingperiode binnenkomende (10 pCt.) dient voor geleidelijke liquidatie der oude saldi. Hetgeen voor de rechthebbenden op de saldi van Sonder- en Zwischenkonti wel een zeer zware handicap beteekent, die noch uit billijkheidsoverwegingen, noch uit economisch motieven erg verdedigbaar lijkt. De hun geboden kansen zijn wel zeer ongelijk: in de eerste plaats was er al een vrij omvangrijk saldo op het Sonderkonto, alvorens men door de invoering der autonome clearing de belangen der exporteurs trachtte veilig te stellen.

Gezien onze in- en uitvoerbeweging met Duitschland was immers sedert de deviezenovereenkomst van 31 December 1932, die het Sonderkonto creëerde, steeds aangenomen, dat de afwikkeling daarvan niet op moeilijkheden kon stuiten. Door verschillende omstandigheden, die wij destijds releveerden — voornamelijk factureren in Guldens door Duitse exporteurs en vervolgens betaling met goedkoop bankpapier door onze importeurs — bleef, tegen de bedoeling in, het Sonderkonto voor de vereffening van onze Duitse invoeren te veel ongebruikt. Wanneer men het verloop van deze rekening nauwkeurig en voortdurend in het oog had gehouden, zouden de besprekingen die medio Augustus tot clearing leidden, reeds veel eerder hebben kunnen aanvangen. Tot overmaat van ramp bepaalde de toen ingevoerde clearing, dat hier voor rekening van het clearing-instituut gestort moesten worden bedragen, verschuldigd voor invoer uit Duitschland na 15 Augustus. Dat beteekende, dat in de eerstkomende weken in Duitschland op het Sonderkonto de stortingen regelmatig voortgang vonden, doch hier zeer geringe bedragen in clearing betaald werden, wyl het grootste deel der toen vervallende betalingen nog op invoeren vóór genoemden datum betrekking hadden.

Toen daarentegen op 24 September de verdrags-clearing in werking trad, werd het criterium verlegd van het moment van invoer naar het moment van betaling — de interpretatie van het clearinginstituut wijkt van den tekst van het verdrag, dat uitdrukkelijk spreekt van het moment van vervallen der verplichting in zooverre af, dat het de betaling na gemelden datum als criterium beschouwt — zoodat op het oogenblik, dat langzamerhand de betaling der na 15 Augustus ingevoerde goederen begon te „loopen” en de liquidatie van het Sonderkonto vlugger kon gaan, de stortingen naar de nieuwe clearingperiode werden overgeheveld. Zoo worden nu nieuwe exporten betaald uit het provenu van oude importen, en de oude exporten komen achteraan.

De regering heeft intusschen het motief aange-

geven, waarom deze regeling getroffen is. Dit komt in het kort hierop neer, dat zij meende in de eerste plaats de handhaving van onzen export te moeten steunen, en dat de afwikkeling van oude vorderingen daaraan ondergeschikt gemaakt moest worden. Een zuiver economische grondslag voor deze politiek dus: elke nieuwe export brengt een evenredig quantum volkswelvaart en koopkracht, zoodat de steun daarvan bovenal moet gaan. Dit standpunt zou, afgezien van billijkheidsmotieven, economisch volkomen te rechtvaardigen zijn, en waar in dezen tijd economische overwegingen zeer zwaar moeten wegen, ware de beslissing logisch. Maar daarbij is primair het karakter van de oude vorderingen, die worden achtergesteld.

Vorderingen uit hoofde van lange of korte credietgeving-omderwille-van-het-credietgeven, obligatieleeningen of bankcrediet dus, zullen bij geheele of gedeeltelijke terugbetaling geen suppletore koopkrachtsuitoefening op onze markt teweegbrengen. Wanneer men dus moest kiezen tusschen aflossing van oude leeningen, Stillhaltecredieten enz. en nieuwe export, dan ware uit economische overwegingen een preferentie voor het laatste volkomen natuurlijk! Maar nu zijn de oude vorderingen, om welker incasso het gaat, juist ook vorderingen van exporteurs. En behalve voor seizoensproducten kan men aannemen, dat de beslissing ging tusschen de betaling van nieuwe vorderingen en oude vorderingen van dezelfde exporteurs.

Onder die omstandigheden is het duidelijk, dat een vergelijking van den invloed op de in verband met het exportbedrijf hier te lande ter markt komende koopkracht heel anders uitvalt dan wanneer het ging om aflossing van oude „beleggingsvorderingen”. *In vele gevallen zou het binnenkomen van de oude handelsvorderingen de middelen moeten verschaffen om nieuwen export te financieren.* Reeds waren er enkele bedrijven, die vastliepen en niet in staat waren hun loonen te betalen, een duidelijk geval dus van verminderde koopkrachtsuitoefening als gevolg van de blokkade der vordering, een consequentie, die nimmer vastzit aan een bevroren „beleggingsvordering”. De beleggingsvordering, die wordt afgelost, beteekent voor den ontvanger kapitaal, waarvoor lang niet altijd emploi is, dat althans in lang niet alle gevallen leidt tot suppletore koopkrachtsuitoefening; een terugbetaalde handelsvordering daarentegen beteekent voor het betrokken bedrijf „loopende inkomsten”, bestemd om daaruit loopende uitgaven, revolueerende koopkrachtsbesteding dus, te bestrijden.

Nu moet worden toegegeven, dat desondanks waarschijnlijk het handhaven van toekomstigen export economisch voordeliger voor een land is dan het innen van oude handelsvorderingen, zelfs wanneer de consequentie zou zijn, dat die oude vorderingen, op den duur geheel moeten worden afgeschreven. Althans wanneer de exportproducten werkelijk voor het grootste deel „inheemsch” zijn! Immers bij vele bedrijven zal het niet binnenkomen der vorderingen niet een evenredige vermindering der koopkrachtsaanwending beteekenen. Hetzij uit eigen middelen, hetzij uit op te nemen credieten zal de export kunnen worden voortgezet. En wanneer men de oude vorderingen had ontvangen, maar niet opnieuw geëxporteerd had uit vrees uit de clearing niet te kunnen worden gedekt, dan zou het geïnde bedrag lang niet in alle gevallen zijn „bested”; de koopkrachtsaanwending geschiedde immers reeds grotendeels destijds, toen de goederen gefabriceerd werden. Maar al zal dus zuiver economisch gezien de balans overslaan ten gunste van de nu gevolgde methode, dit voordeel is lang niet zoo absoluut en voor alle gevallen geldend als het wordt voorgesteld. Juist vanwege het bijzondere karakter en de bestemming der oude vorderingen, die in het geding zijn!

Het verloop van de clearing zal moeten bewijzen,

of de zaak al of niet praktisch van groote beteekenis is. Onder den druk der ervaringen met het Sonderkonto zijn de exporten naar Duitschland sterk teruggevoelen, hetgeen een dusdanige verbetering van de „dekkingsverhouding” in de clearing beteekent, dat er wellicht een overschot blijft om de oude saldi sneller af te wikkelen. Men mag althans aannemen, dat de liquidatie niet in elk geval beperkt blijft tot de 10 pCt. van de stortingen-in-clearing; ware dat zoo dan zou er een deviezenoverschot voor Duitschland kunnen zijn (behalve het reeds dadelijk ten gunste van de Reichsbank geboekte), terwijl onze exporteurs nog tientallen millioenen moeten ontvangen. Dat is niet denkbaar. Om de keus te kunnen vestigen, moet men trouwens de kwestie scherp stellen en aannemen, dat er werkelijk gekozen moet worden. En dan blijkt pro en contra voor de keus niet zoo ver uit elkaar te liggen, dat er niet alle aanleiding zou zijn om herziening van de regeling te overwegen in dier voege, dat de verhouding tusschen nieuw en oud voor de laatste wat gunstiger wordt. Een voorschotregeling op de geblokkeerde saldi zou de moeilijkheden uit den weg kunnen ruimen, voor zoover het zuiver om liquiditeitsproblemen gaat, maar daardoor zou de invloed van eventueel kapitaalsverlies op de koopkrachtsbesteding niet weggenomen zijn. In elk geval ligt hier een vraagstuk, dat èn uit billijkheidsmotieven èn uit economische overwegingen een herziening van de bestaande wel zeer extreme regeling zou kunnen rechtvaardigen. Zulks te meer wanneer men bedenkt, dat de transferregeling *voorniet in aflossing van oude schulden* — een deel van de rente wordt immers voor aflossing gebruikt — die niet handels-, maar beleggingsvorderingen zijn, zoodat, wanneer wij daarvoor goederen accepteren, die aflossing economisch persé een nadeel is!

C. A. K.

FUNCTIE VAN DEN ACCOUNTANT BIJ KARTEL-VORMING.

Op den 25sten Accountantsdag is door den heer Reder over bovenstaand onderwerp een inleiding gehouden, die den indruk wekt, als zou de accountant bij de kartelvorming en ook na de vorming van het kartel de spil zijn, waarom het kartel draait.

Ik geloof, dat dit een verregaande overschatting is van de beteekenis van den accountant voor het kartel en wil dit even nader toelichten.

Alvorens een kartel aan te gaan, moeten de deelnemers het over twee belangrijke vragen eens zijn, nl., 1e. de economische vraag, welke onderdelen van hun bedrijven door het kartel zullen worden geregeld, m.a.w. of het kartel zal worden een verkoopsvoorwaardenkartel, een prijskartel, een productiekartel, een contingentenkartel, enz.

Het komt mij voor, dat het niet op den weg van den accountant ligt hierover te beslissen. Dit ligt veeleer op den weg van den koopman, zoo noodig tezamen met den technicus, terwijl de accountant hierbij geen belangrijker rol speelt dan in het gewone bedrijf;

2e. de juridische vraag, welke rechtsvorm voor het kartel zal worden gekozen, m.a.w. of het kartel zal worden ondergebracht in een firma, een naamlooze vennootschap, een vereniging, een stichting of uitsluitend in een vormlooze overeenkomst.

Ook hier kan de accountant geen rol spelen, daar het hier een zuiver juridische aangelegenheid betreft.

De eenige arbeid, die de accountant bij de totstandkoming van het kartel kan verrichten, is het controleren der door de partijen verstrekte gegevens, die als basis voor de totstandkoming van het kartel hebben gediend en dan nog alleen, indien die gegevens niet van al te technischen aard zijn.

Daar dit laatste nu veelal wel het geval is, vooral in de industrie, behoeft het dan ook volstrekt niet te verwonderen, dat juist in de landen, die op kartelgebied wat meer ervaring hebben dan wij in Neder-

land, voor de contrôle dier gegevens, als die niet uitsluitend uit cijfermateriaal bestaan, bij voorkeur niet accountants worden aangewezen; doch personen, die jarenlang in de betreffende industrie werkzaam zijn geweest en daardoor, indien zij tevens eenige notie van boekhouding hebben, beter in staat zijn te controleren, of niet een der deelnemers met zijn opgaven heeft gegoocheld.

Buitengewoon belangrijk is de arbeid van den accountant bij de totstandkoming van het kartel dus niet, althans niet belangrijker dan zijn gewone werkzaamheid bij een bedrijf.

Hoe is nu de functie van den accountant na de totstandkoming van het kartel, dus vanaf het oogenblik, dat het kartel in werking is getreden?

Me dunkt, dat deze functie niet veel anders kan zijn dan bij de oprichting van het kartel. Immers, zoodra het kartel functioneert, komt het er op aan te zorgen, dat alle leden zich aan de overeenkomst houden. Is het kartel ondergebracht in een naamlooze vennootschap enz., dan is het bestuur der vennootschap verplicht deze contrôle uit te oefenen, waarbij het zeer zeker ook gebruik kan en zal maken van de diensten van een accountant, indien dat noodig mocht blijken.

En is het kartel ondergebracht in een vormlooze overeenkomst, dan zou het in de meeste gevallen, althans in industriele kartellen, een buitengewoon gevaarlijk experiment zijn, als „Treuhand” van het kartel een accountant te kiezen, die niet volkomen technisch op de hoogte van de betreffende industrie is.

Ook in dergelijke gevallen geeft men dan ook in het algemeen de voorkeur aan personen, die door langjarige werkzaamheid in de betreffende industrie de knepen van het vak kennen. En schiet hij tekort in de kennis, die de accountant bezit, dan is er niets op tegen, dat hij in zoo'n geval een accountant in zijn onderzoek betreft. Terecht wordt dan ook in vele kartelovereenkomsten de bepaling opgenomen, dat de „Treuhand” het recht heeft zich zoo noodig van de hulp van een accountant te verzekeren.

Wat nu betreft de derde functie, welke de heer Reder aan den accountant heeft toebedacht, nl. die van neutrale instantie, die scheidsrechtelijke beslissingen kan nemen, ik geloof, dat de heer Reder hier wel wat al te royaal met functies omspringt. Het uitoefenen van een scheidsrechtelijke functie is werkelijk niet eenvoudig en wordt bij voorkeur aan juristen opgedragen. En de enkele malen, dat het aan leeken wordt overgelaten, is het resultaat meestal zoodanig, dat het experiment niet wordt herhaald. Zijn er drie scheidsrechters, dan kan ik me vereenigen met een combinatie van jurist, koopman en accountant, maar dit is wel iets geheel anders als de heer Reder zich voorstelt.

Ik weet niet of de heer Reder wel eens als scheidsrechter heeft gefungeerd. Uit zijn stelling, dat de kartel-accountant (wat is dat?) de uit deze functie voortvloeiende aansprakelijkheid zonder bezwaar op zich kan nemen, zou ik echter het tegendeel meenen te moeten opmaken.

Alles wel beschouwd geloof ik dan ook, dat de heer Reder volkomen ten onrechte den accountant bij een kartel een grootere en gewichtiger taak toedenkt dan bij het gewone bedrijf. Daarop wijst ook de terminologie: kartelaccountant.

Ik meen echter met het bovenstaande voldoende duidelijk te hebben gemaakt, dat de taak van den accountant in het kartel volkomen dezelfde is als in het gewone bedrijf en dat dus voor den accountant van het „leiderschap der samenwerking” in het kartel geen sprake kan zijn. Uitbreiding van de gewone functie van den accountant tot het gebied van koopman, technicus en jurist zou niet alleen schadelijk zijn voor het kartel, doch even schadelijk voor den goeden naam van den accountant. J. VAN LOON.

STAATSINTERVENTIE IN DE GOUDLANDEN EN HARE GEVOLGEN.

De stelsels van conjunctuurpolitiek, die op het oogenblik in de wereld toepassing vinden, zijn zoo talrijk en vaak zoo gedifferentieerd, dat het moeilijk is, een goede indeeling te maken. Elk land tracht op zijn eigen wijze het economisch leven te herstellen en past daarbij middelen toe, die voor de gegeven omstandigheden het beste schijnen. Dat dientengevolge de internationale samenwerking voor een belangrijk deel is verbroken, is een te bekend feit om er nog langer bij stil te staan. Het is daarom zeer opmerkelijk, dat in den laatsten tijd eenige zwakke tekenen van internationale samenwerking zijn te bespeuren. De economische toenadering van de Scandinavische landen is hiervan een symptoom. Belangrijker is echter het streven van België, om tot een nauwere aaneensluiting van de goudlanden op economisch gebied te komen.

Dit streven wekt heel sterk den indruk, dat de moeilijkheden in eigen land zoo sterk toenemen, dat een wijziging in de tot dusverre gevolgde politiek dringend noodzakelijk is. Dit verschijnsel staat niet alleen en daarom is het van belang, hier nader bij stil te staan. Globaal kan men namelijk de landen, die den gouden standaard handhaven, verdeelen in een groep, waar de Overheid meer en meer op economisch gebied ingrijpt en een groep, die het herstel van de conjunctuur langs automatische weg verwachtte. Deze laatste groep is echter langzamerhand in de eerste groep overgegaan. In het licht van de pogingen om tot nauwere aaneensluiting tusschen de goudlanden te komen, zullen wij ons eerst bepalen tot de stelsels van conjunctuurpolitiek, die toepassing hebben gevonden om daarna de gevolgen hiervan te bespreken.

Er is namelijk een evolutie in de economische politiek van de goudlanden op te merken, die voor de naaste toekomst van het grootste belang kan worden. In het begin van de crisis heeft de depressie zich in de voornaamste goudlanden zeer rustig ontwikkeld. Voor een belangrijk deel was dit toe te schrijven aan de disharmonie tusschen de prijzen van fabricaten eenerzijds, die van grondstoffen en granen anderzijds. Hiervan ondervonden de industrielanden de gunstige invloed. Alleen in Ned.-Indië trad de crisis om genoemde reden direct in alle scherpte naar voren. De depreciatie van het Pond veroorzaakte echter een sterke daling van de prijzen van industriële artikelen en van agrarische kwaliteitsproducten.

De reactie op deze prijsdaling is zeer verschillend geweest. De meeste landen hebben deze prijsdaling slechts ten deele aanvaard en de binnenlandsche markt van de wereldmarkt onafhankelijk trachten te maken. Het middel daartoe was de invoercontingenteering of een verhooging van invoerrechten, die vrijwel prohibitief werkte. De goudlanden, die tot dezen vorm van bescherming het meest hun toevlucht hebben genomen, zijn Frankrijk, Nederland en Zwitserland. Hoewel deze handelspolitieke maatregelen de hoofdzaak van het ingrijpen van de Overheid vormden, zijn daarnaast nog allerlei andere middelen toegepast om bepaalde bedrijven in stand te houden. In Frankrijk is bijv. de scheepvaart sterk gesteund, in Zwitserland de exportindustrie en de Nederlandsche maatregelen behoeven voor de lezers van dit blad wel geen opsomming meer. In Frankrijk en Nederland is bovendien de openbare werkverschaffing een middel tot crisisbestrijding geworden.¹⁾

In tegenstelling tot de genoemde landen, is in België en Nederlandsch-Indië tot voor kort alle heil verwacht van het automatisch herstel, zooals dat ook in vroegere crises plaats vond. Weliswaar is er in deze

¹⁾ Italië laten wij buiten beschouwing, omdat de Staat hier reeds vóór de crisis een grooten invloed op het economisch leven bezat.

landen ook eenig ingrijpen van de Overheid in het bedrijfsleven geweest, doch dit was zeer beperkt. Op de ontwikkeling van de inheemsche prijzen heeft het bovendien zeer weinig invloed gehad. Intusschen is het aanpassingsproces in Ned.-Indië, vooral op het gebied van de openbare financiën, heel wat verder gegaan dan in België. In beide landen heeft echter de politiek van deflatie geen afdoende oplossing voor de moeilijkheden gebracht en heeft de Regeering haar toevlucht genomen tot een min of meer sterk ingrijpen in het vrije verkeer. Alvorens hierop nader in te gaan, is het van belang de resultaten van de deflatiepolitiek in beide landen te vergelijken met die in de andere genoemde goudlanden. Bij gebrek aan voldoende gegevens, bepalen wij ons tot de kosten van levensonderhoud.

Ontwikkeling van de kosten van Levensonderhoud.

	1930	1932	1933	Juni 1934
Frankrijk	100	91	90	90
Nederland	100	88	87	87
Zwitserland	100	87	83	82
België	100	81	80	74
Ned.-Indië	100	75	65	57

De omvang van de staatsinterventie blijkt min of meer uit de ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud. De twee landen (Frankrijk en Nederland), waar de Staat het binnenlandsche prijs- en kosten-niveau het meest heeft verdedigd, zijn duidelijk te onderscheiden van die landen, waar de Regeering de invloed van de wereldmarkt op de nationale huishouding veel minder heeft beperkt (België), of in hooge mate vrij spel heeft gelaten (Ned.-Indië).

Zooals reeds opgemerkt, heeft in beide landen het automatisme in het economisch leven niet die resultaten opgeleverd, die men er vroeger van verwachtte. Zoowel in België als in Ned.-Indië heeft de Overheid daarom meer en meer voor het bedrijfsleven moeten ingrijpen. In Ned.-Indië hebben deze maatregelen vooral het karakter van directe prijspolitiek. De restrictie-overeenkomsten, die door of onder toezicht van de Overheid tot stand zijn gekomen, beoogen een prijsverhoging (of remmen van een verdere prijsdaling) van de belangrijkste exportartikelen. De contingenteeringen hebben eenerzijds een bescherming van de binnenlandsche markt, anderzijds een handelspolitiek object ten doel.

De groote moeilijkheden, die het bedrijfsleven in België ondervindt, hebben ertoe geleid, dat de Regeering onlangs volmachten heeft gekregen om gedurende zes maanden, die maatregelen te nemen, welke zij voor een verbetering van het economisch leven noodzakelijk acht. De eerste maatregelen waren gericht op verlaging van de lasten, die op de industrie drukken (verlaging van rente en belasting) en op credietuitbreiding. Hoewel wij deze maatregelen reeds uitvoerig hebben besproken²⁾, moeten wij er nog even bij stilstaan, omdat onze beschouwingen aanleiding hebben gegeven tot eenig misverstand. Opmerkelijk is in de eerste plaats, dat de Belgische Regeering het accent van de herstelmaatregelen niet legt op den Landbouw, maar op de industrie. Dit hangt eensdeels samen met de structuur van den Belgischen Landbouw (minder op export georiënteerd dan in Nederland), anderzijds echter met de opvatting, dat de industrie het belangrijkste fundament van het land is. Ook hebben de betrekkingen met het bankwezen hier zonder twijfel een groote rol gespeeld.

De enorme deflatie heeft ertoe geleid, dat de positie van de Belgische banken door haar groote belangen in de industrie, zeer precar is geworden. De bankiers waren voor een groot deel voor devaluatie, de Regeering was er tegen en heeft op dit punt tot dusverre gezegevierd. Doch de positie van de banken was van dien aard, dat zij zelfs vaak normale bedrijfscredieten moesten weigeren. Hier openbaart zich een

²⁾ In E.-S.B. van 22 en 29 Augustus.

gradueel verschil — voortvloeiende uit een principiële verschil — met de Nederlandsche banken. Deze verkeerden thans gelukkig nog in een positie, dat zij de gewone en normale creditbehoefden kunnen en willen dekken. Daarom zal een reflatiepolitiek, indien deze zou worden gevoerd, in Nederland een geheel ander karakter dragen dan in België. In Nederland zou een vergroting van de liquiditeit der banken vrijwel niets beteekenen, omdat de banken reeds meer liquide zijn dan zij feitelijk zelf wenschen. Anders daarentegen is België, waar een vergroting van de liquiditeit zonder twijfel tot credituitbreiding zal leiden; dit behoeven geen investeeringscredieten te zijn, doch kunnen *normale bedrijfscredieten* betreffen, die de Belgische banken niet of althans niet in voldoende mate, de Nederlandsche banken daarentegen wel, kunnen verstrekken.

Dit is reeds een vorm van reflatie, omdat het een correctie beteekent op de hevige deflatie, die op monetair gebied in België waarschijnlijk grotere afmetingen heeft aangenomen dan in Nederland.³⁾ Een reflatiepolitiek beteekent nog geenszins, dat het vraagstuk van een verdere verlaging van kosten is opgelost. De wanverhouding in het prijs- en kostenstelsel vereischt nog andere maatregelen. Onder het stelsel van den gouden standaard zal een reflatiepolitiek; die om welke reden dan ook, niet tot prijsstijging leidt, tot een verdere verlaging van den kostprijs moeten leiden. De loonstrijd in de steenkolen- en textielindustrie van België levert hiervan een voorbeeld. De verwerping van de loonsverlaging in de mijnen en de grotere bescherming, die daarvoor in de plaats is getreden, is een van de symptomen van de moeilijkheden in België om het deflatieproces tot een einde te brengen.

Hetzelfde blijkt overigens uit de pogingen om tot een economische samenwerking tusschen de goudlanden te geraken. De Belgische Regeering meent namelijk, dat een samenwerking op monetair gebied in hooge mate eenzijdig is. Vrienden op monetair gebied, maar vijanden op economisch gebied, is eenigszins de huidige constellatie in het goudblok.⁴⁾ Doch het is bedenkelijk, indien men alleen de feiten als zoodanig beschouwt en niet naar de oorzaken van

³⁾ Om deze redenen blijven wij van meening verschillen met de heeren Mr. K. P. van der Mandele (E.-S.B. van 19 September jl.) en A. A. van Sandick (De Economist van September), die de creditmaatregelen van de Belgische regeering niet als reflatie beschouwen. Het verschil ligt waarschijnlijk in de opvatting over het begrip reflatie. Dat de Regeering wel degelijk denkt aan creditexpansie, blijkt zeer duidelijk uit het verslag aan den Koning, getiteld „Uitbreiding van het krediet”, waaraan wij de volgende passages ontleenen en die wij hier en daar gecursiveerd hebben.

„De regeering heeft de eer aan Uwe Majesteit een complex van ontwerpen voor te leggen die hoofdzakelijk betrekking hebben op het regime van het krediet. Zij streeft aldus naar een onmiddellijk doel van financiële aard, doch zij heeft een veel algemeener oogmerk. Elkeen weet, dat dwang inzake financiën een schadelijken terugslag heeft op de gezamenlijke industriële en commerciële bedrijvigheid. De regeering wil vooral de bedrijven helpen, hun lasten verlichten, hun de noodige kredieten geven. Zij rekent er op daardoor 's lands bedrijvigheid aan te wakkeren en de verdwijning van de werkloosheid te vergemakkelijken. Haar bekommelingen krijgen aldus een sociaal uitzicht dat haar bijzonder aan het hart ligt.

Het economisch herstel van België is slechts mogelijk *mits terugkeer tot overvloedig en goedkoop krediet.*

Ten huidige dage, genieten de bedrijven te dien aanzien nagenoeg de hulp niet, die hun nochtans onmisbaar is. De banken kunnen hun niet meer uit eigen middelen de noodige kredieten verstrekken. Eenerzijds hebben de voorschotten op korten termijn, door de kracht der omstandigheden, het karakter van een vastlegging, zoo niet van een „commandite” genomen. Ten andere, verplicht de zorg om haar liquide middelen de banken ertoe inzake krediet een politiek van beperking aan te nemen, die van dien aard is, dat zij de zaken schaadt.”

deze tegenstellingen vraagt. België is een land, dat de consequenties van het handhaven van den gouden standaard, tot op zekere hoogte heeft aanvaard. De andere genoemde goudlanden hebben door middel van overheidsmaatregelen zich op grootere schaal aan den invloed van de wereldmarkt onttrokken en kunnen tengevolge van het hooge kostenpeil, niet alleen met de niet-goudlanden, maar op bepaalde gebieden ook met België, zeer moeilijk concurreren. Terecht is België onder deze omstandigheden voor een vrij verkeer tusschen de goudlanden. Het is zijn voordeel, en het handhaven van den gouden standaard is daarvan tot op zekere hoogte afhankelijk. Doch dit vraagstuk heeft nog een geheel andere kant.

De voorwaarden voor een vrij verkeer in de wereld zijn voor een belangrijk deel afhankelijk van de stabilisatie van de belangrijkste papieren valuta's (Dollar, Pond en Yen) eenerzijds, de mate, waarin de goudlanden er in slagen het probleem van kosten en prijzen op te lossen anderzijds. Want de groote bescherming in de genoemde goudlanden is grootendeels het gevolg van het niet ten volle aanvaarden van de consequenties, die de monetaire politiek medebrengt. Het deflatieproces wordt op allerlei wijzen gestuit en daardoor onharmonisch ontwikkeld.

Het groote probleem in alle goudlanden is tenslotte dat van de vaste lasten, waarop de deflatiepolitiek is vastgelopen. Dat dit vraagstuk nog zeer ver van een oplossing verwijderd is, blijkt duidelijk uit de feiten van den laatsten tijd. Een van de voorwaarden om tot een verlaging van de vaste lasten te komen, is een zeer drastische beperking van de staatsuitgaven. De begrotingen in Frankrijk en Nederland zijn op het oogenblik op papier in evenwicht. Doch dit evenwicht is bereikt zonder dat aan *verlaging van lasten* voldoende aandacht is geschonken. In ons land zijn verder de gemeentefinanciën door de nieuwe maatregelen van de Regeering zoo sterk getroffen, dat aan dit vraagstuk zelfs niet kan worden gedacht. Wat België betreft, daar staat op het oogenblik de groote strijd om een verdere verlaging van de staatsuitgaven en de monetaire politiek in het middelpunt van de belangstelling.⁵⁾ Deze strijd betreft dan nog slechts het evenwicht in de begroting. Ook daar is het vraagstuk van een verdere verlaging van lasten zeer urgent. En in alle genoemde landen wordt bovendien het werkloosvraagstuk steeds omvangrijker.

Uit het bovenstaande blijkt voldoende, dat de crisis in de goudlanden zich nog verder zal verscherpen. Een samenwerking van de goudlanden op economisch gebied kan hier geen uitkomst bieden. Afgezien van de bezwaren, die van Nederlandsche zijde tegen een te nauwe aaneensluiting pleiten, liggen de moeilijkheden voor de goudlanden in de eerste plaats in de wanverhouding tusschen prijzen en kosten. Een gemeenschappelijke politiek van reflatie (onder handhaving van den gouden standaard) zou in elk geval het vraagstuk dichter tot een oplossing brengen dan een samenwerking op handelspolitiek gebied. Zoolang de disharmonie tusschen prijzen en kosten niet hersteld is — dit is langs den weg van deflatie nog een zeer lang proces — behoeft men zich van een nauwe samenwerking op economisch gebied tusschen de goudlanden geen groote voorstelling te maken.

v. d. V.

⁴⁾ Zoo wordt, volgens „De Nederlandsche Werkgever” van 19 Juli en 9 Aug. jl., Nederland door Frankrijk benadeeld in verband met het feit, dat op onze producten bij invoer in Frankrijk nog steeds een omzetbelasting wordt geheven van 4 en 6 pCt., terwijl deze omzetbelasting bij invoer uit een aantal andere landen reeds geruimen tijd verlaagd is tot 2 pCt.

⁵⁾ In het „Algemeen Handelsblad” van 26 Sept. jl. wordt er zelfs op gewezen, dat het alternatief van al of niet handhaven van den gouden standaard door de meeste bladen, ook door die welke tot nu toe scherp tegen inflatie (lees devaluatie) waren gekant, ernstig onder het oog wordt gezien.

FINANCIERING DER TERTIAIRE WEGEN.

Dezer dagen verscheen het Rapport van de Commissie, ingesteld door de Vereeniging „Het Nederlandsche Wegencongres” ter bestudeering van de financiering der verbetering van de tertiaire wegen.

Zooals bekend mag worden verondersteld, bestemde de Wegenbelastingwet de opbrengst van het Wegenfonds uitsluitend voor de verbetering van het primaire en secundaire wegennet. Van een meedeelen ook der tertiaire wegen uit het Wegenfonds vreesde men een vertraging van de zeer urgent geachte verbetering der primaire en secundaire wegen, terwijl voorts overwogen werd, dat op de tertiaire wegen nog slechts weinig automobielverkeer bestond.

Geleidelijk echter heeft zich ook op de tertiaire wegen een belangrijk automobielverkeer ontwikkeld, waardoor het vraagstuk van de tertiaire wegen steeds urgenter werd. Bij de behandeling van de Wegenfondsbegrooting in de Staten-Generaal klanken ieder jaar meer stemmen op, die aandrongen op het beschikbaar stellen van gelden uit het Wegenfonds voor het onderhoud en de verbetering van het tertiaire wegennet.

Ook in de kringen der belanghebbenden — beheerders en gebruikers der tertiaire wegen — trad het vraagstuk meermalen op den voorgrond en het moet een te prijzen daad worden genoemd van het Bestuur van de Vereeniging „Het Nederlandsche Wegencongres”, dat dit besloot tot de instelling van een Commissie, welke het vraagstuk van de financiering der verbetering van de tertiaire wegen in studie zou nemen. De zeer veelzijdig samengestelde commissie, waarin het ambtelijk element zetelde naast de vertegenwoordigers der belanghebbende organisaties, werd op 6 October 1933 geïnstalleerd en heeft dus met prijzenswaardigen spoed haar taak tot een goed einde gebracht.

Daar het begrip tertiaire wegen niet ten onrechte eenigszins nevelig werd genoemd, zette de Commissie zich allereerst aan een omschrijving, van wat nu eigenlijk onder een tertiairen weg moet worden verstaan. Zou men van het rond 25.000 km lange net van verharde wegen in Nederland de primaire en secundaire wegen tot een gezamenlijke lengte van 7000 km aftrekken in de veronderstelling, dat het restant dan wel als tertiaire weg zou moeten worden aangeduid, dan kwam men tot geheel verkeerde conclusies.

Van deze 18.000 km verharde wegen wordt toch slechts een gedeelte op intensieve wijze benut voor het motor-wegverkeer. Deze laatste wegen komen in de eerste plaats in aanmerking om deel uit te maken van het tertiaire wegennet. Daarnaast moeten tertiaire wegen zijn de wegen, welke als het ware de mazen van het primaire en secundaire wegennet op logische wijze verkleinen. De Commissie is op grond van dit alles bij haar arbeid uitgegaan van de volgende omschrijving van het begrip „tertiaire weg”: een weg, geheel gelegen buiten de bebouwde kommen, vallende buiten de Rijks- en Provinciale wegenplannen, welke:

1. voor het interlocale verkeer van beteekenis moet worden geacht;

2. hetzij direct, hetzij indirect aansluit op de wegen van de Rijks- en Provinciale wegenplannen en de mazen van het hierdoor gevormde primaire en secundaire wegennet op logische wijze verkleint. Een juiste omschrijving van het begrip is vooral hierom zoo belangrijk, omdat daarvan direct de bepaling van de lengte van het tertiaire net afhankelijk is.

Na gehouden overleg met de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten en de Unie van Waterschapsbonden en in samenwerking met den Provincialen Waterstaat is de Commissie gekomen tot een tertiair wegennet van in totaal 6000 km lengte,

als volgt over de verschillende provincies verdeeld:

Groningen	450 km
Friesland	500 „
Drenthe	400 „
Overijssel	550 „
Gelderland	700 „
Utrecht	300 „
Noord-Holland ..	650 „
Zuid-Holland ...	700 „
Zeeland	350 „
Noord-Brabant ..	750 „
Limburg	500 „
aan Rijkswegen .	150 „
Totaal ..	6.000 km

Daarna was het noodig de kosten van verbetering der tertiaire wegen te berekenen. De Commissie is daarbij uitgegaan van een eenvoudige verbetering der wegen, waarbij zij vooropstelde, dat deze het karakter van tertiairen weg moesten behouden. Aan de hand van cijfers uit de praktijk der laatste jaren heeft zij een normaal bedrag voor de verbetering per km weg aangenomen, welk bedrag uiteraard voor elke provincie verschillend is en uiteenloopt van f 8.000 tot f 15.000 per km. Voor de verbetering van het tertiaire wegennet voor het geheele land is de Commissie tenslotte gekomen tot een bedrag van f 72.000.000, hetgeen neerkomt op een gemiddelde van f 12.000 per km.

De Commissie heeft er goed aan gedaan het vraagstuk der tertiaire wegen niet op zichzelf te beschouwen, maar wegens het nauwe verband met de verbetering der primaire en secundaire wegen zich mede zoo nauwkeurig mogelijk op de hoogte te stellen van den stand van zaken betreffende de financiering van het Rijkswegenplan en van de Provinciale Wegenplannen. Wat de *secundaire* wegen betreft, heeft zij de door haar uit de beschikbare gegevens berekende aanleg- en verbeteringskosten per km der Provinciale planwegen onderworpen aan het oordeel van Gedeputeerde Staten der verschillende provinciën en aan de hand der verkregen inlichtingen voor elke Provincie een gemiddeld bedrag per km vastgesteld:

Het volgend staatje geeft hiervan een overzicht:

Provincie	Lengte der wegen v. h. Prov. Wegenpl.	Gemiddelde kosten van aanleg of verbetering per km.	Totaal kosten van uitvoering van het Prov. Wegenplan
Groningen	320	40.000	12.800.000
Friesland	466	27.000	12.582.000
Drenthe	306	20.000	6.120.000
Overijssel	325	35.000	11.375.000
Gelderland	571	40.000	22.840.000
Utrecht	198	75.000	14.850.000
N.-Holland ..	579	90.000	52.110.000
Z.-Holland ...	581	100.000	58.100.000
Zeeland	309	37.000	11.433.000
N.-Brabant ..	551	25.000	13.875.000
Limburg	231	23.000	5.313.000
Totaal	4.437	± 50.000	221.398.000

In de periode van 1927 tot en met 1932 hebben de provinciën uit het Wegenfonds ontvangen een uitkeering van in totaal f 30.520.000. Van dit bedrag werd in de genoemde periode f 14.400.000 uitgegeven voor onderhoud, zoodat tot 1 Januari 1933 f 16.120.000 werd uitgegeven voor aanleg en verbetering der secundaire wegen. Na 1 Januari 1933 zal dus voor voltooiing van de Provinciale Wegenplannen nog noodig zijn een bedrag van f 221.398.000 — f 16.120.000 = rond f 205.000.000.

Wat de financiering van het Rijkswegenplan betreft raamt de Commissie, dat vanaf 1 Jan. 1933 voor de voltooiing daarvan een bedrag van 350 miljoen noodig zal zijn. Rekening houdend met de voorschotten uit voorafgaande jaren groeit dit bedrag aan tot 359 miljoen.

Vervolgens gaat de Commissie over tot een raming der kosten van onderhoud en algemeen beheer der primaire, secundaire en tertiaire wegen. Zij is daarbij uitgegaan van het beginsel, dat de onderhoudsplichtigen uit eigen middelen dat deel der

onderhoudskosten zullen dragen, hetwelk geacht kan worden overeen te komen met de onderhoudskosten der wegen vóór de instelling van het Wegenfonds. Daar de lengte van het Rijkswegenplan 3294,7 km bedraagt en de kosten van onderhoud en beheer op f 1.500 per km per jaar zijn gesteld, waarvan f 900 per km ten laste van het Wegenfonds behoort te komen, komt men tot een totaal bedrag aan onderhoudskosten voor de primaire wegen van $3294,7 \times f 900 =$ rond f 2.965.000 per jaar.

Voor onderhoud en beheer der Provinciale planwegen kan worden aangenomen een bedrag van rond f 1.000 per km per jaar. Van dit bedrag komt f 400 ten laste van de onderhoudsplichtigen, zoodat ten laste van het Wegenfonds komt f 600 per km per jaar. Gezien de lengte der Provinciale wegenplannen komt men zoo tot een totaal jaarlijksch bedrag van $4437 \times f 600 = f 2.662.000$ per jaar.

Voor onderhoud en beheer van de tertiaire wegen heeft de Commissie een gemiddelde van f 450 per km per jaar aangenomen. Ook voor deze categorie van wegen acht zij het billijk, dat de tegenwoordige onderhoudsplichtigen daaraan ten koste blijven leggen de bedragen, welke zij voor het beheer en voor een normaal onderhoud voor deze wegen moesten besteden, voordat het motor-wegverkeer aan dit onderhoud zoo veel hogere eischen stelde, welke kosten de Commissie raamt op f 250 per km per jaar. Ten laste van anderen dan de onderhoudsplichtigen zou derhalve komen een bedrag van f 200 per km per jaar, gevend voor het totaal net van tertiaire wegen van 6000 km een bedrag van 1,2 miljoen gulden per jaar.

Volgend staatje geeft een overzicht van het in Nederland na 1 Januari 1933 globaal genomen voor de verbetering en onderhoud van het primaire, secundaire en tertiaire wegennet benodigde.

	Voor aanleg en verbetering	Voor onderhoud en beheer
Voor de primaire wegen (Rijkswegenplan).....	359.000.000	2.965.000 p. j.
Voor de secundaire wegen (Prov. wegenplannen)	205.000.000	2.662.000 p. j.
Voor de tertiaire wegen..	72.000.000	1.200.000 p. j.
Totaal.....	636.000.000	6.827.000 p. j.

Overgaand tot een bespreking van de wijze, waarop de voor verbetering en onderhoud der tertiaire wegen benodigde gelden moeten worden gevonden, komt de Commissie tot verwerping der weggeldheffingen, zooals deze in de provincies Noord-Brabant en Groningen bestaan. Met het oog op het noodzakelijk evenwicht van het rijksbudget wil de commissie ook niet adviseeren tot het bestemmen van een deel van de opbrengst der invoerrechten op de benzine voor de tertiaire wegen. In verband daarmee is de Commissie nagegaan of de middelen wellicht te vinden zullen zijn uit de opbrengst van Wegen- en Rijwielbelasting. De Commissie schat het jaarlijksche accrès dezer belastingen voorzichtig op f 800.000. Gebleken is, dat voor den aanleg en de verbetering van de primaire, secundaire en tertiaire wegen na 1 Januari 1933 in totaal noodig is een bedrag van f 636 miljoen, terwijl voor het onderhoud inclusief de algemeene kosten van beheer jaarlijks noodig is een bedrag van f 6.827.000. Uitgaande van een accrès van de opbrengst der wegen- en rijwielbelasting van f 800.000 is de opbrengst over een tijdvak van 26 jaar (vanaf 1 Jan. 1933) f 808 miljoen. Trekt men daarvan af een bedrag van $26 \times f 6.827.000 = f 177$ miljoen voor onderhoud dan blijft voor aanleg en verbetering der wegen beschikbaar een bedrag van f 631 miljoen, terwijl volgens de raming f 636 miljoen noodig zou zijn. *In een tijdvak van 26 jaren zou dus uit de opbrengst van de bestaande wegen- en rijwielbelasting het geheele primaire-, secundaire- en tertiaire wegennet in Nederland over een uitgestrektheid van rond 13.700 km kunnen worden verbeterd.*

Wat de verdeling van de opbrengst van de wegen-

en rijwielbelasting betreft, zou dit globaal als volgt moeten zijn: 55 pCt. voor het Rijk en 45 pCt. voor de provinciën, waarbij voorts bepaald zou kunnen worden, dat van het aandeel der gezamenlijke provinciën tenminsten 10 pCt. van de totale te verdeelen opbrengst wordt toegewezen met bestemming voor de tertiaire wegen. De Commissie wijst er tenslotte op, dat de uitvoering der aanleg- en verbeteringswerken in een termijn van 26 jaren naar de mate waarin jaarlijks gelden uit wegen- en rijwielbelasting beschikbaar komen tot gevolg zou hebben, dat in de eerste jaren, wanneer de opbrengst van de belasting het laagst is, de uitvoering minder intensief zou kunnen geschieden dan in latere jaren. De snelle aanwas van het motorverkeer maakt juist noodig, dat in den kortst mogelijken tijd het wegennet in goeden staat wordt gebracht, zoodat het wenschelijk moet worden geacht, dat juist in de eerste jaren groote bedragen worden verwerkt. Om dit doel te bereiken beveelt de Commissie aan in de eerste jaren de middelen van het Wegenfonds te versterken door middel van leeningen of voorschotten, van welke leeningen de rente en aflossing zou moeten worden bestreden uit de opbrengst der wegen- en rijwielbelasting. In dit verband wijst de Commissie op de wenschelijkheid van het, op analoge wijze als zulks geschiedt voor de Provinciale wegenplannen, samenstellen van provinciale tertiaire wegenplannen, die door de Regeering zouden moeten worden goedgekeurd.

Het van een drietal bijlagen voorzien, in het bovenstaande in het kort weergegeven rapport, munt uit door de degelijke en wetenschappelijke wijze, waarop een zoo moeilijk vraagstuk is aangepakt en tot oplossing gebracht. Moge de arbeid der Commissie in de kringen der Regeering op de juiste wijze worden geschat en er toe mede werken, dat in het algemeen belang het wegennet in zijn vollen omvang aan de eischen van het moderne verkeer zal worden aangepast.

Dr. J. VAN STAAY.

DE ALGEMEENE VOLKSCREDIETBANK.

Indisch Staatsblad 1934 No. 82 bevat een ordonantie tot opheffing van de Centrale Kas en tot instelling van een algemene volkscredietbank — hieronder aangeduid als A. V. — voor geheel Ned.-Indië. De toestand was deze, dat 92 formeel-zelfstandige lokale banken haar financieel steunpunt en leidinggevend orgaan vonden in de Centrale Kas. Door de reorganisatie waarvoor in genoemd staatsblad de grondslag gelegd is, worden de lokale Volkscredietbanken en de Centrale Kas samengesmolten tot één A. V. voor heel Indië. De lokale banken zullen dus voortaan de plaatselijke organen zijn van deze instelling.

Het doel van de A. V. is hetzelfde als dat van de Centrale Kas en de Volkscredietbanken; zij zal dus het credietbedrijf uitoefenen ten behoeve van die ingezetenen van N.-Indië, die niet of onvoldoende door andere credietinstellingen worden geholpen. Gelden van Inlandse gemeenten, regentschappen en zelfbesturende landschappen, van coöperatieve vereenigingen en van volkscredietinstellingen, zoals dorpsbankjes en desaloemboengs, worden door haar in belegging genomen. In samenwerking met de Postspaarbank zal zij het sparen bevorderen en raad en bijstand verlenen aan en toezicht en contróle uitoefenen op volkscredietinstellingen, coöperatieve vereenigingen en Inlandse gemeentecredietinstellingen (art. 2 sub 1). Zij belast zich met de administratie van gelden die van Landswege aan de bevolking worden verstrekt tot verhoging harer stoffelijke welvaart of tot steun bij rampen van hogherhand (art. 2 sub 3).

De bevoegdheden der A. V. komen overeen met die van de Centrale Kas en de Volkscredietbanken. Art. 3 sub b. zegt, dat zij geldleningen kan sluiten met inbegrip van het uitgeven van obligaties. Behalve aan credieten met korte looptijd, zoals die thans geregeld

worden verstrekt, is dus gedacht aan de mogelijkheid, dat in de sfeer, die het volkscredietwezen met zijn actief bedrijf bestrijkt, de behoefte ontstaat aan crediet voor de vorming van vast kapitaal of vermogen, waarvoor geld op lange termijn opgenomen moet kunnen worden. Uiteraard zal voor de A. V. hetzelfde beginsel gelden als voor de bestaande volkscredietinstellingen, dat de in rekening te brengen renten en kosten niet hoger behoren te zijn dan nodig is tot voldoening van interesten, tot dekking der kosten, tot het doen der nodige afschrijvingen en tot het geleidelijk vormen en op peil houden van een zuiver vermogen. Dit zal tot ten minste 25 pCt. en ten hoogste 50 pCt. van de opgenomen gelden worden opgevoerd (art. 4). Het kapitaal der A. V. bestaat uit dat van de Centrale Kas, de batige saldo's der volkscredietbanken en het uit de bedrijfsoverschotten te vormen zuiver vermogen (art. 5). Volgens art. 6 wordt de A. V. beheerd door een directie, bestaande uit een president en tenminste twee directeuren.

Belangrijk is art. 7. Het eerste lid luidt: Op het beheer der A. V. wordt toezicht uitgeoefend door een Gouvernementscommissaris, een Centrale Commissie van Toezicht en Bijstand, bestaande uit een sociaal-economische en een financieel technische afdeling, benevens door plaatselijke commissies, één bij elk plaatselijk kantoor. De voorzitter en plaatsvervangende voorzitter van de Centrale Commissie, die door den Gouverneur-Generaal benoemd worden, zijn tevens voorzitter alsmede lid van elk van beide afdelingen der Centrale Commissie.

Lid van de sociaal-economische afdeling zijn verder volgens art. 7: twee bestuursambtenaren, één Europese en een Inlandse; hoofden van welvaartsdiensten en andere, ambtelijke of niet-ambtelijke kenners van de economische sfeer waarin de A. V. werkt, onder wie tenminste twee inheemsen. Alle door den G.-G. te benoemen. Lid van de financieel-technische afdeling zijn verder — d.w.z. behalve de zoëven genoemde voorzitter en plaatsvervangende voorzitter van de Centrale Commissie van Toezicht en Bijstand — door den G.-G. benoemde deskundigen op financieel gebied, bij voorkeur zij die werkzaam zijn in het particuliere bedrijfsleven.

In het centrum zijn dus, in de plaats van de Directie van de Centrale Kas en de Commissie van Toezicht en Bijstand, gekomen de Directie der A. V. en een Centrale Commissie van Toezicht en Bijstand, die uit twee afdelingen bestaat, een sociaal-economische en een financieel-technische.

In de plaats van de besturen der zelfstandige Volksbanken komen volgens hetzelfde art. 7 plaatselijke commissies. Ook deze hebben tot taak toezicht uit te oefenen op het beheer der A. V. Leden dezer plaatselijke commissies zijn, in het algemeen gesproken, dezelfde personen die men in de besturen der Volksbanken vond: Europese en Inlandse bestuursambtenaren of volkshoofden, plaatselijke ambtenaren van de landbouwvoorlichtingsdienst (al deze door het Hoofd van gewestelijk bestuur aan te wijzen), financiële deskundigen binnen het ressort van het plaatselijk kantoor woonachtig (door de financieel-technische afdeling van de Centrale Commissie van Toez. en B. te benoemen) en ambtelijke en niet-ambtelijke „kenners van de economische sfeer waarin het plaatselijk kantoor werkt” (door de sociaal-economische afdeling der Centr. Comm. v. T. en B. te benoemen). Terloops gezegd: men vindt hier het bestaan van de een of andere economische sfeer binnen het geheel der volkshuishouding van N.-Indië ook in het staatsblad erkend.

De taken der sociaal-economische en der financieel-technische afdelingen van de Centrale Commissie van T. en B. blijken voldoende uit haar namen. Alleen mag er nog op gewezen worden, dat art. 10, dat sub (1) de taak der sociaal-economische afdeling omschrijft, haar o.a. voorschrijft „samenwerking met an-

dere welvaartsdiensten en niet-officiële instellingen ter bevordering der volkswelvaart.” Ook in de taakomschrijving der plaatselijke commissies vindt men naast de verzorging der plaatselijke credietbehoeften en de bevordering van het sparen: „Zij” — de plaatselijke commissie — „geeft leiding aan de door het plaatselijk kantoor te houden onderzoeken en te nemen proeven en verzorgt de plaatselijke samenwerking der bank met andere diensten en instellingen”. Bij de te houden onderzoeken en te nemen proeven heeft men o.a. te denken aan onderzoeken naar de credietbehoeften en credietwaardigheid van verschillende groepen van producenten en naar de uitwerking van verstrekte leningen op de welvaart der credietnemers.¹⁾

De A. V. is de logische consequentie der voorafgegane ontwikkeling. De volkscredietbanken ontgroeiden weldra aan het daadwerkelijk bestier der bestuursambtenaren. Hun tekort aan banktechnische en ook wel aan bedrijfs- en sociaaleconomische deskundigheid moest aangevuld worden door steeds verder gaande controle van de centrale leiding op de administrateurs. Groot waren de moeilijkheden, die deze centrale leiding te overwinnen had door onvoldoende scholing der administrateurs van de plaatselijke Volksbanken. En toen door meerdere ervaring der dienstleiding zelve en langdurige selectie het eindelijk gelukt was de meeste banken bezet te krijgen met beheerders van voldoende bekwaamheid, moet het voor de leiding een onbevredigende toestand geweest zijn, dat zij niet de macht had over de verschillende krachten zó te beschikken, dat met de personeelsmiddelen het grootste nut bereikt werd. Want de administrateurs waren ondergeschikt aan de bankbesturen. De centrale leiding kon de beste krachten onder de administrateurs niet dirigeren naar de meest-bedreigde punten. Zij kon administrateurs, die in gebreke gebleven waren niet ter verantwoording roepen. Zij kon de ervaringen, die uit het gehele land in het centrum werden aanvaard niet op vlotte wijze vruchtbaar maken voor alle banken. Er was een toestand van tegenstrijdigheid ontstaan tussen de werkelijkheid en de formele organisatie. De werkelijkheid was, dat de Centrale Kas dirigeerde en ook, in geval een bank mis ging, de verantwoordelijkheid en verplichtingen overnam. De werkelijkheid was, dat elke verstandige administrateur met de aanwijzingen en de kritiek van de Centrale Kas nauwkeurig rekening hield. Formeel echter had hij het bankbestuur als zijn lastgever te beschouwen.

De ook in dit tijdschrift²⁾ besproken reorganisatie van 1928 bracht groter zeggenschap van de Centrale Kas over de administrateurs. Maar de toestand, in het bijzonder de positie der administrateurs, bleef halfslachtig. Er bleef tegenstrijdigheid tussen schijn en wezen: naar de schijn zelfstandige bankbesturen die de administrateurs de nodige aanwijzingen gaven voor het te volgen beleid, al of niet naar aanleiding van de door de Centrale Kas gemaakte opmerkingen en geformuleerde wensen; in wezen echter waren de administrateurs ondergeschikt geworden aan de Centrale Kas. De samensmelting van Volkscredietbanken en Centrale Kas tot één A. V. is een laatste stap op de weg naar centralisatie, die het volkscredietwezen gaan moest.

In Indië heeft centralisatie een slechte, decentralisatie een goede klank gekregen. Dat is begrijpelijk, omdat het grote eilandenrijk veel te Java- en te Bataviacentrisch bestuurd werd. Men heeft in de staatkundige sfeer zeker te weinig begrepen welk een mogelijkheden van stabiliteit van gezag, bevrediging van locale aspiraties, doeltreffende eenvoud en goedkoopte er scholen in de erkenning van dorpsgemeenschappen,

¹⁾ Zoals werd aanbevolen in het artikel „Reorganisatie van het Volksbankwezen in Ned.-Indië”, E.-S.B. 11 Jan. 1928, No. 628, bl. 29.

²⁾ 1928 No. 628.

regentschappen, landschappen, zelfbesturende rijkjes. Maar decentralisatie kan, evenals elke leuze, tot een fraze en een waardeloos dogma worden wanneer ze wordt geeïst voor gebieden waarvoor ze niet bruikbaar of schadelijk is. Voor het terrein van het volkscredietwezen betekent de A.V. de zekerheid van doeltreffende organisatie en groter financiële kracht en de mogelijkheid van vruchtbaarder credietverstrekking.

De zekerheid van doeltreffender organisatie en groter financiële kracht; — dit behoeft niet veel betoog. Om nieuwe beheersregelen door te voeren zullen geen 90 bankbesturen meer overtuigd moeten worden van de noodzakelijkheid daarvan en geen 90 algemene vergaderingen gehouden moeten worden. De A.V. beschikt over een zuiver vermogen van f 22 miljoen, voldoende om aan de grootste moeilijkheden het hoofd te bieden.

De mogelijkheid van vruchtbaarder credietverstrekking. De bevordering der welvaart van overheidswege heeft in Indië zich veelal gekenmerkt door een tekort aan continuïteit en aan samenwerking tussen de verschillende diensten. Dat tekort aan continuïteit heeft in vroeger jaren vooral de pogingen gekenmerkt van vele bestuursambtenaren, om iets voor de welvaart van hun ressort te doen. Al te vaak toonden zij een grote onverschilligheid, waar instandhouding of voortzetting van nuttig initiatief van voorgangers ter plaatse geboden was. Men kan in Indië, wil men althans boven het niveau van het statische dorpsleven uitbouwen, minder overlaten aan de belanghebbenden zelf en moet alles doen om de telkens min of meer kunstmatig verfriste wil der leiders in vruchtbare banen te leiden. Daarom is weldoordachte organisatie der welvaartsdiensten van zo uitnemend belang. In Brits-Indië geschiedt de behartiging der welvaart niet alleen door ambtenaren individueel, zendelingen en particuliere verenigingen, maar ook door z.g. development societies, coöperatieve verenigingen, waar ambtenaren en particuliere personen elkaar kunnen vinden in het pogen om de welvaart van een streek systematisch, in het juiste tempo en op de juiste wijze te bevorderen. Daar heeft men dus een soort coördinatie van welvaartsdiensten, die de continuïteit waarborgt en waardoor bereikt kan worden dat de verschillende pogingen op de juiste tijdstippen en in het juiste verband met elkaar worden ondernomen. De plaatselijke Commissies van Toezicht en Bijstand zijn de aangewezen organen om tot de begeerde coördinatie van welvaartsdiensten te komen. De A.V. betekent dus niet alleen *het eind* van een ongeveer dertigjarige ontwikkeling maar ook, zoals mr. Th. A. Fruin, directeur der Centrale Kas en de vader van de nieuwe organisatie, in het maandschrift *Volkscredietwezen*¹⁾ terecht heeft opgemerkt, *een begin*: een begin, dat gekenmerkt kan worden door doeltreffender samenwerking.

De verandering van formeel-besturende in daadwerkelijk adviserende en toezichhoudende functie, die de A. V. aan de plaatselijke ambtenaren en deskundigen in uitzicht stelt, schijnt alleszins aanvaardbaar. Zij zullen geen kritiek meer behoeven te horen voor een bestuur dat zij niet daadwerkelijk kunnen voeren. Moet men nu vrezen dat de nieuwe organisatie en de versterkte bevoegdheid van het centrum aanleiding zullen geven tot verambtelijking en heerschappij van Bataviase schablonen? Ik meen, dat deze vrees ongegrond is. Art. 11 der ordonnantie belast de plaatselijke commissies met het toezicht op het actieve credietbedrijf en waarborgt een voortdurend contact van deze commissies met den beheerder van het plaatselijk kantoor. De verhouding die bestond tussen het bestuur ener volkscredietbank en den administrateur wordt dus bestendig; alleen verliest

¹⁾ De beteekenis der Algemeene Volkscredietbank, Nov. 1931 bl. 698.

het bankbestuur een zelfstandigheid die bloot formeel was. Tonen de plaatselijke commissies ware belangstelling voor de zaak, dan zal hun zakelijke critiek ongetwijfeld invloed kunnen hebben. Maar het belangrijkste is dat de geest, die de dienst van het volkscredietwezen beheerst, de vrees voor verambtelijking en onvoldoende bereidheid tot het rekening houden met plaatselijke behoeften niet wettigt. Ongeëvenaard is de mate van openbaarheid die men bij het volkscredietwezen vindt. De dienst heeft een zakelijk-economisch karakter; gemaakte fouten komen meestal aan het licht in de vorm van geldbedragen, verliezen, hoge kosten of rentepercentages. Een der grote fouten van de Indische administratie is dat de ambtenaren hoofdzakelijk uiteenvallen in twee groepen, werkers in het veld en werkers in centrale bureau's, die elkaar niet systematisch aflossen. Het volkscredietwezen schijnt te begrijpen hoe wenselijk het is dat de jonge ambtenaren die controlerende functies hebben, nu en dan gedwongen worden de eigenlijke veldarbeid zelf te doen. Het zal grotendeels afhangen van het vasthouden aan en doorvoeren van dit heilzame beginsel of de verambtelijking van de A. V. in de toekomst voorkomen kan worden.

G. GONGGRIJP.

DE RESULTATEN DER DEVALUATIE-POLITIEK IN HET EERSTE HALFJAAR 1934.

II.

III. De ontwikkeling van den export in waarde en hoeveelheid.

Wij hebben voor vergelijking van de exportcijfers in diverse landen ons wederom gebaseerd op het gemiddelde van jaren 1927, 1928 en 1929, terwijl de cijfers voor het eerste halfjaar 1934 op analoge wijze zijn verkregen, als reeds in de inleiding is beschreven.

Het resultaat is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel III.

Overzicht van het verloop van den export in waarde (landsvaluta).

Landen	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934 1e halfj.
<i>Niet-Goudlanden</i>								
A. Engeland ..	98.4	100.4	101.2	79.2	54.-	50.7	51.-	55.2
Zweden. . . .	96.9	94.4	108.7	93.-	67.3	56.8	64.9	85.-
Noorwegen.	97.-	96.3	106.7	96.9	66.-	80.6	79.-	84.3
Denemarken	94.2	100.6	105.2	99.2	82.-	70.5	74.9	74.2
B. Finland . . .	99.9	98.6	101.5	85.3	70.4	73.1	83.5	101.6
C. Br. Indië ..	98.3	102.1	99.6	78.-	51.-	41.8	44.6	48.5
Australië . . .	110.2	112.4	77.4	72.5	72.7	76.7	90.1	91.5
Nw. Zeeland	91.3	104.7	104.-	84.8	65.8	67.1	77.5	104.7
Japan	96.9	96.7	106.4	72.5	56.6	69.-	92.6	112.8
Z. Afrika . . .	—	—	—	—	—	—	49.8	60.3
Sub-groep A . .	96.6	97.9	105.5	92.1	67.3	64.6	67.4	74.7
Totaal	98.1	100.7	101.2	84.6	65.1	65.1	70.8	81.8
<i>Goudlanden</i>								
A. Nederland . .	97.-	101.4	101.6	87.8	67.-	43.2	37.1	35.4
België	89.5	103.8	106.7	87.6	77.5	49.8	47.3	47.2
Frankrijk . . .	105.2	99.3	95.5	81.6	58.-	37.5	35.1	34.4
Zwitserland	96.9	102.3	100.8	84.7	64.6	38.4	40.9	39.7
B. Italië	103.3	96.1	100.6	80.-	67.4	45.-	39.2	33.1
Polen	96.3	96.-	107.7	93.2	71.9	41.5	36.7	39.9
C. Ned. Indië . .	105.6	101.5	92.9	74.5	48.1	35.2	31.5	34.6
Zuid Afrika	100.2	101.7	98.1	67.8	46.9	39.7	—	—
Sub-groep A . .	97.2	101.6	101.2	85.4	66.8	42.2	40.1	39.2
Totaal	99.3	100.3	100.5	82.2	62.7	41.3	38.3	37.8

Basis $\frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$

Wij zien hieruit, dat de export in waarde in de niet-goudlanden is gedaald tot 81.8, in de goudlanden tot 37.8, terwijl deze cijfers in 1931 resp. 65.1 en 62.7 bedroegen. De niet-goudlanden zijn dus na 1931 gestegen, terwijl in de goudlanden de daling is voortgezet.

Bekijkt men de landen afzonderlijk, dan neemt men dezelfde tendenz waar, Nederland bijv. is reeds gedaald tot 35.4.

Wij kunnen nu de waardeveranderingen in de munteenheid zoo goed mogelijk uitschakelen, door de cijfers van tabel III te deelen door de reeds berekende indices van de groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud.

Wij passen dit toe voor de groepen A van de goudlanden en de niet-goudlanden.

Tabel IV.

Overzicht van het verloop van den export in waarde gecorrigeerd met de indices der groothandelsprijzen.

Landen	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934 1e halfj.
<i>Niet-Goudlanden</i>								
Engeland ..	95.3	99.1	106.1	98.8	80.6	78.4	78.2	79.8
Zweden	96.1	92.3	112.3	110.3	87.7	75.4	87.8	107.9
Noorwegen .	91.6	96.7	112.9	111.6	85.4	104.1	102.1	108.-
Denemarken	93.6	99.9	106.6	116.-	109.4	91.5	91.1	85.4
Totaal	94.2	97.-	109.5	109.2	90.8	87.4	89.8	95.3
<i>Goudlanden</i>								
Nederland ..	95.9	99.6	104.7	109.8	101.-	80.-	73.3	64.5
België.....	89.2	104.9	105.9	99.3	105.6	79.3	80.4	85.9
Frankrijk ..	104.5	98.2	97.3	94.-	73.8	56.-	56.3	56.-
Zwitserland	97.3	100.9	101.9	95.5	84.1	57.-	64.1	62.6
Totaal	96.7	100.9	102.5	99.7	91.1	68.1	68.5	67.3

Basis $\frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$

Tabel V.

Overzicht van het verloop van den export in waarde gecorrigeerd met de indices der kosten van levensonderhoud.

Landen	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934 1e halfj.
<i>Niet-Goudlanden</i>								
Engeland ..	97.2	100.4	102.4	83.2	61.-	58.8	59.2	63.4
Zweden	96.9	93.9	109.3	96.3	72.4	61.9	72.6	94.5
Noorwegen .	91.3	97.4	112.5	105.3	75.5	94.6	94.-	100.9
Denemarken	93.1	100.6	106.4	105.2	92.6	79.5	81.9	78.-
Totaal	94.6	98.1	107.7	97.5	75.4	73.7	76.9	84.2
<i>Goudlanden</i>								
Nederland ..	97.4	100.8	101.8	91.8	74.6	51.6	44.7	41.7
België.....	92.7	104.9	102.1	80.8	79.9	56.9	54.8	57.3
Frankrijk ..	108.4	101.3	91.-	74.4	54.-	37.8	35.8	34.8
Zwitserland	97.3	102.1	100.6	86.1	69.2	44.7	50.1	49.2
Totaal	99.-	102.3	98.9	83.3	69.4	47.8	46.4	45.8

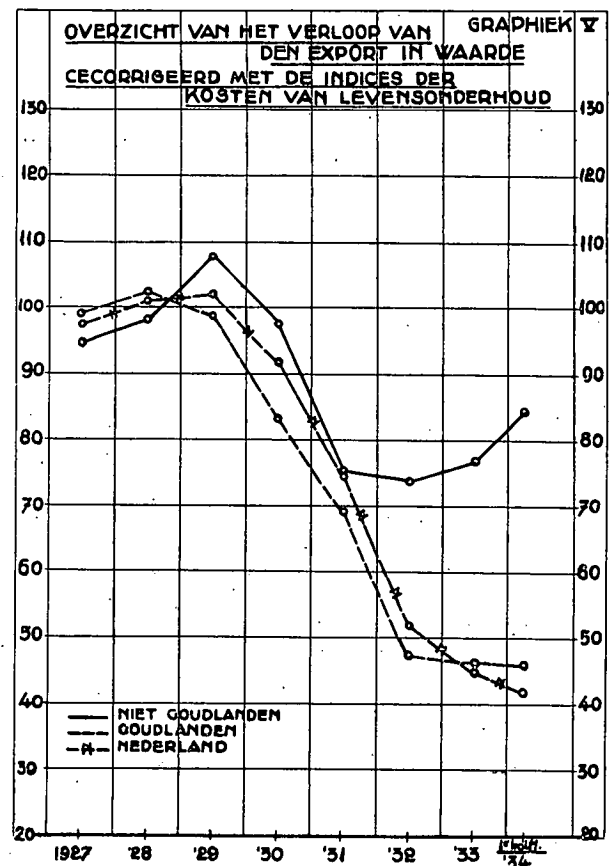
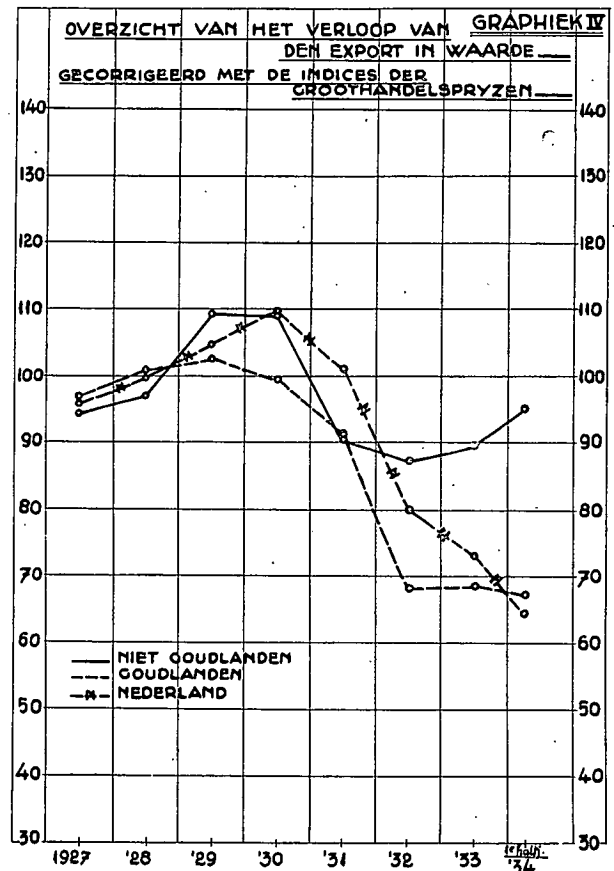
Basis $\frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$

Deze tabellen geven dezelfde uitkomsten, nl. een stijging in de niet-goudlanden, daling in de goudlanden. Het gemiddelde van de niet-goudlanden en goudlanden is, na correctie met de groothandelsprijzen 95.3 resp. 67.3, na correctie met de kosten van levensonderhoud 84.2, resp. 45.8.

Graphisch voorgesteld komt dit verschil in export-situatie zeer duidelijk tot zijn recht. Graphieken IV en V geven de exporten weer, resp. gecorrigeerd met groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud. In beide gevallen is de daling van den export in de niet-goudlanden na 1932 overgegaan in een stijging, in de goudlanden zet de daling door.

Hieronder vermelden wij indices voor *Tsjechoslowakije*, waar de daling van den export na de devaluatie (medio Febr. 1934) is overgegaan in een stijging.

Het kan dus niet worden ontkend, dat de devaluatie in *Tsjechoslowakije* voor den export voordeel heeft opgeleverd (zie de tabel bovenaan de volgende pagina).



Naast de export in waarde, geven wij een vergelijking tusschen de exportcijfers in *hoeveelheden*, hoewel deze o.i. ter beoordeling van de exportsituatie minder waarde hebben. Artikelgroepen met hoog gewicht en weinig waarde komen hier nl. sterker tot uitdrukking dan artikelen met laag gewicht en hooge

Indices van den export in waarde uit Tsjechoslowakije.

	Export ongecorrigeerd	Exp. gecorrig. met indices der grooth. prijzen	Exp. gecorrig. met indices der kosten van levensonderh.
1927.....	97.7	95.9	97.6
1928.....	102.8	100.8	102.6
1929.....	99.5	103.5	99.8
1930.....	84.7	99.3	84.8
1931.....	63.6	81.9	66.6
1932.....	35.6	49.6	38.-
1933.....	28.4	41.-	30.5
1934 1e halfjaar	33.9	48.6	37.2

waarde, waardoor men niet een zuiver beeld kan krijgen.

De cijfers voor Finland, Japan, Nederland, België, Frankrijk, Zwitserland, Italië en Polen zijn ontleend aan het „Bulletin Mensuel de Statistique”, de andere landen geven geen totalen, en zijn berekend volgens de methode die wij uitvoerig hebben aangegeven in de E.-S.B. van 25 October 1933.

Tabel VI.

Overzicht van het verloop van den export in hoeveelheden.

Landen	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934 1e halfj.
<i>Niet-Goudlanden</i>								
A. Engeland ..	99	97	104	92	68	78	82	92
Zweden	99	95	106	97	76	69	79	87
Noorwegen ..	92	96	112	95	75	99	94	95
Denemarken	89	105	106	106	110	104	107	114
B. Finland	104	100	96	84	71	74	93	112
C. Japan	94	105	101	102	86	97	119	128
Sub-groep A ..	95	98	107	98	82	88	91	97
Totaal	96	100	104	96	81	87	96	105
<i>Goudlanden</i>								
A. Nederland ..	93	102	105	108	109	91	83	87
België	95	105	100	93	96	76	78	82
Frankrijk ..	96	104	100	92	76	60	63	67
Zwitserland	101	95	104	89	68	45	48	51
B. Italië	97	97	106	95	93	81	87	78
Polen	99	99	102	92	91	66	63	78
C. Ned. Indië ..	83	106	111	110	89	94	93	103
Sub-groep A ..	96	102	102	96	87	68	68	72
Totaal	95	101	104	97	89	73	74	78

Basis $\frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100$.

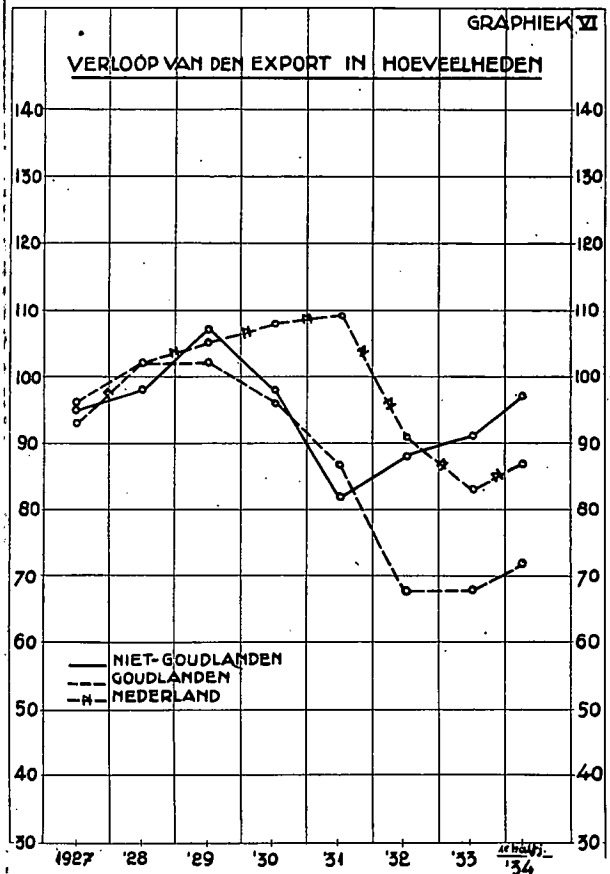
1) 5 maanden. 2) 3 maanden.

Ook uit het verloop van den export in hoeveelheden blijkt de minder gunstige positie van de goudlanden t.o.v. de niet-goudlanden. Het berekende gemiddelde indexcijfer voor het 1e halfjaar van 1934 is voor de niet-goudlanden 105, voor de goudlanden 78; wel is in het algemeen ook voor de goudlanden een stijging ingetreden, echter in veel mindere mate dan in de niet-goudlanden. Bovendien bedenke men, dat waar de export der goudlanden in waarde gedaald is, de gemiddelde prijs der geëxporteerde goederen dus sterk is gedrukt, zeer ten nadeele van de rentabiliteit der exporteerende bedrijven.

Opvallend is ook hier de situatie in Tsjechoslowakije, waar de sterke daling van de laatste jaren reeds direct na devaluatie is omgeslagen tot een vrij groote stijging. De indices zijn:

1927.....	104
1928.....	100
1929.....	96
1930.....	80
1931.....	64
1932.....	64
1933.....	55
1934 1e halfj.	62

Een duidelijk beeld van de verschillende positie der goud- en niet-goudlanden geeft Graphiek VI, waar het verloop van den export in hoeveelheden is weergegeven voor de sub-groepen A. en voor Nederland.



Dr. J. G. STRIDIRON.

(Slot volgt.)

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**DE DUITSCHE ERFWET VOOR BOERENHOFSTEDEN.**

Prof. Dr. B. Brutzkus te Berlijn schrijft ons:

De op 29 September 1933 door de Nationaal-Socialistische regering afgekondigde Rijkswet omtrent het erfrecht van boeren heeft ten doel een schare landbouwers tot een stand met zeer bijzondere rechten, in zekere mate in den zin van het ancien régime, te verheffen, ten einde ze als vertegenwoordigers van den Landbouw zonder meer te laten gelden. Het is daarbij voor het Nationaal-Socialisme typeerend, dat het als vertegenwoordigers van den Landbouw niet de grootgrondbezitters beschouwt, zooals de vroegere regeringen — de sociaal-democratische niet uitgezonderd — hebben gedaan, doch de middelmatige en groote boerenbedrijven.

Tot erfhoeve worden alle bedrijven, welke er ten minste voor kunnen doorgaan, dat zij een bestaan uit den akker opleveren (vanaf een oppervlakte van ongeveer $7\frac{1}{2}$ ha) tot een oppervlakte van ten hoogste 125 ha, onafhankelijk van den wil van den eigenaar verklaard. De bepaling van den omvang van de hofstede heeft slechts betrekkelijke beteekenis; wijngaarden, warmoezerijen en boomgaarden kunnen bij een veel kleinere oppervlakte dan $7\frac{1}{2}$ ha als erfhoeven worden erkend; bij wijze van uitzondering kunnen ook bedrijven met een grootere oppervlakte dan 125 ha tot de erfhoeven worden gerekend. De wet heeft niet alleen betrekking op boerenhofsteden, doch ook op „Rittergüter” met een overeenkomstige oppervlakte. In den Nationaal-Socialistischen staat mogen de adellijken het niet als een degradatie gevoelen, wanneer zij op dezelfde wijze worden behandeld als de boeren. De bezitter van de hoeve moet voldoen aan bepaalde eischen: hij moet hoedanigheden bezitten, welke voor

een regelmatige exploitatie van de hoeve noodig zijn, hij moet als eerlijk bekend staan, Duitsch staatsburger zijn en geen trek van Joodsch of gekleurd bloed vertoonen.

Volgens de berekeningen van het Bureau van Statistiek zullen de erfhoeven ongeveer 60 pCt. van de voor den Landbouw in gebruik zijnde oppervlakten van Duitschland omvatten.

De erfhoeven moeten vrijgemaakt worden van schulden en moeten dan onbelast en onvervreemdbaar blijven. Noch de grond met de gebouwen, noch de roerende goederen kunnen als onderpand voor schulden dienen. Tot deze roerende goederen behooren ook de landbouwproducten, voor zoover deze voor het onderhoud van de boerenfamilie tot den volgenden oogst noodig zijn. Practisch wordt dus het gebruik maken van zakelijk crediet voor de bezitters van erfhoeven uitgesloten; zij zullen op persoonlijk crediet zijn aangewezen. Verwacht mag worden, dat de landbouwersstand sociale organisaties zal inrichten, welke als tusschenpersoon tusschen de schuldeischers en de bezitters van erfhoeven zullen optreden. Deze organen zouden voor de persoonlijke schulden van de bezitters van erfhoeven waarborgen kunnen verstrekken en er zorg voor moeten dragen, dat de credieten in het bedrijf productief worden aangewend.

Voor de erfhoeven geldt de regel, dat zij bij overgang aan erven niet verdeeld kunnen worden. De keuze van den erfgenaam heeft volgens de in de streek heerschende zede plaats (majoraat, minoraat). Zij is ook afhankelijk van den wil van den boer.

De overdracht van de boerenhofsteden aan één erfgenaam is in de meeste streken van Duitschland toch al een overheerschende zede. Tot dusverre konden echter alle familieleden bij de boedelscheiding aanspraak op een deel van de waarde van het goed maken, hoewel daarbij ook aan den erfgenaam zekere voorrechten door de zede en door de wet werden toegekend. Teneinde broers en zusters schadeloos te stellen, werd een goed gewoonlijk bij het aanvaarden van de erfenis met een hypotheek belast. De wet op de erfhoeven schaft de aanspraken van broers en zusters niet slechts op een reëel deel van het goed, doch ook op een deel van zijn waarde in beginsel af. Met de afschaffing van het hypothecair crediet voor de erfhoeven zou toch al de vereffening van dergelijke aanspraken op een deel van de waarde van het goed onmogelijk zijn. De schadeloosstelling van de overige erfgenamen wordt zoodanig geregeld, dat zij slechts aanspraak op onderhoud en opvoeding, op een opleiding tot een beroep, zooals in overeenstemming is met den stand van de hoeve, evenals aanspraak op een uitzet hebben. Voorts kunnen alle kinderen, wanneer zij later buiten hun schuld in moeilijkheden komen, ten allen tijde op de boerderij terugkomen. Bij wijze van uitzondering kan met goedkeuring van de overheid ook een reële verdeling van een erfhoeve plaats hebben, op voorwaarde, dat elk deel van het goed een boerenfamilie kan onderhouden.

Een goed, dat eens als erfhoeve wordt ingeschreven, moet steeds als zoodanig gelden. Nu ontstaat echter een gevaar, dat een dergelijk onbelastbaar goed, waarop geen schulden meer rusten, in de handen van een ongeschikten eigenaar kan komen; de wet heeft hierin voorzien. Indien namelijk de eigenaar niet eerzaam of niet geschikt blijkt, om het goed ordelijk te beheeren (verwaarloozing, schulden, niet nakoming van verplichtingen, hoewel het nakomen daarvan bij ordelijke exploitatie zeer wel mogelijk zou zijn), dan kan de overheid een dergelijken bezitter uit zijn hoeve zetten en in zijn plaats een ander familielid benoemen. Dit proces tot uitzetting uit een hoeve vervangt de niet meer mogelijke executie.

De vraagstukken betreffende de erfhoeven ressourceeren niet onder de gewone rechtbanken. Er worden speciale rechtbanken voor erfhoeven ingericht, waarin de boeren zelf vertegenwoordigd zullen zijn. Men

verwacht daarvan, dat zij de wet, welke slechts in algemeene trekken gegeven is, in haar geest verder zullen uitwerken.

Hoewel de Minister en de Rijksboerenleider, Darre, uitdrukkelijk hebben verboden over de wet inzake de erfhoeven in het openbaar te discuteeren, trad de ontevredenheid van de publieke opinie ten aanzien van de wet toch in zoo hevige mate aan den dag, dat de Minister en zijn medewerkers vaak genoodzaakt waren daarvoor in hun redevoeringen een goed woord te doen. Van overheidswege wordt er de nadruk op gelegd, dat „de wet in al haar fundamenteele bepalingen aan Germaansch-Duitsche rechtsopvattingen aansluit; zij maakt veelvuldig gedachten van het Duitsche boerenrecht weder tot het geldige Rijksrecht.” Daarentegen wordt den critici vaak verweten, dat zij vreemd staan tegenover het Germaansche rechtsbewustzijn.

Indien deze wet inderdaad aansloot aan oeroude gebruiken, dan ware zij daardoor nog geenszins gerechtvaardigd, want een nieuwe wet moet aan de bestaande en niet aan de oeroude levensvoorwaarden aangepast worden. Het beroep op het oeroude Germaansche recht is echter op belangrijke punten niet gemotiveerd. De oeroude wetgevingen van de Germanen streefden ernaar het aandeel in het land van den volksgenoot in de familie te handhaven, maar een bevoorrechtiging van één zoon boven alle anderen, vindt men in deze wetgevingen niet. Het bestaande Duitsche boerenrecht is niet oeroud, doch het heeft zich in de laatste eeuwen ontwikkeld.

En ook dit recht verschilt principiëel van de erfwet voor hoeven. Wanneer ook het boerenrecht zekere voorrechten aan den erfgenaam toekent, dan wil het geenszins het recht van de andere erven op een deel van de waarde van het goed ontkennen. De ontwikkeling van het boerenrecht baseert zich juist op het voortbestaan van het crediet op onroerende goederen en niet op de afschaffing daarvan. Bij een dergelijk principiëel verschil tusschen de erfwet en het tot dusver geldende boerenrecht behoeft men zich in het geheel niet te verwonderen, dat de Duitsche boeren de nieuwe wet niet als in overeenstemming met hun opvattingen beschouwen. De bewering van officiële zijde, dat men aan de critiek „de schrijftafel op een of ander kantoor van een groote stad verre van het werkelijke leven merkt”, is nauwelijks gemotiveerd; integendeel de critiek schijnt in overeenstemming te zijn met de stemming onder de boerenbevolking.

De critici leggen inzonderheid den nadruk op de volgende gebreken van deze wet, welke ook door het Nationaal-Socialistische standpunt als zoodanig moeten worden gewaardeerd. Het Nationaal-Socialisme schat het boerenfamiliebedrijf zeer hoog. Haar groote productiviteit is nu gebaseerd op de vreugdevolle samenwerking van alle leden der boerenfamilie. De wet verzwakt echter de belangstelling van alle leden der familie behalve van den erfgenaam in de resultaten van het bedrijf, hetgeen zeer nadeelig kan zijn. Het Nationaal-Socialisme wil den achteruitgang van de geboorten bestrijden; nu kan de wet echter juist tot een voor de beweging van de bevolking in Duitschland zeer bedenkelijken achteruitgang van de geboorten op het platteland leiden. De wet kan aan de verscherping van de sociale tegenstellingen op het land medewerken. Ter zelfder tijd bestaat het gevaar, dat de geprivilegeerde positie van den erfgenaam en zijn zeer beperkte credietmogelijkheden het bedrijf zullen doen stagneeren.

Behalve eenige vrij scherpe uitlatingen van de toonaangevende leiders tegen de critici, bleef hun critiek op hen niet zonder uitwerking. Door een reeks van toepassingsverordeningen trachtte de regering de krasse formuleringen van de wet iets te verzachten (bij de uiteenzetting van den inhoud van de wet werd hierboven met deze uitvoeringsverordeningen

rekening gehouden). Het wezen van de wet kan echter door deze verordeningen niet worden veranderd. Haar inhoud weerspiegelt de algemeene tendenzen van het Nationaal-Socialisme; in de eerste plaats om de maatschappij naar standen te ordenen en wel met een andere hiërarchie van de standen als onder het ancien régime het geval was, en in de tweede plaats om den Landbouw uit het raderwerk van het kapitalistisch marktmechanisme te lichten.

AANTEKENINGEN.

De agrarische politiek in Engeland.

Sir Daniel Hall, die jarenlang verbonden is geweest aan het Britsche Ministerie van Landbouw, heeft onlangs voor de British Association een lezing gehouden over ordening van de landbouwproductie. Men mag aannemen, dat deze autoriteit op landbouwgebied grootendeels de denkbeelden ontwikkelde, die door den tegenwoordigen minister van Landbouw, Sir Walter Elliot, worden voorgestaan.

De grondslag van die denkbeelden is, dat Groot-Brittannië onmogelijk autarkisch kan zijn, omdat het volstrekt niet in staat is de levensmiddelen te produceren, die voor zijn bevolking noodig zijn. Het is alleen mogelijk den Britschen landbouw te beschermen en te steunen, met behulp van premies, die als opcenten op de invoerrechten van landbouwproducten in de schatkist komen. Daarbij moet worden toegezien, dat de Britsche producenten van die bescherming, die vaak met beperking van den invoer gepaard gaat, geen misbruik maken door de prijzen te hoog op te voeren.

Volgens Sir Daniel Hall moet de ordening in den Landbouw zich niet tot de bedrijven uitstrekken. De Britsche boeren moeten zelf beoordeelen, welke producten zij dienen voort te brengen. De regering moet slechts op de markten reguleerend optreden op bovengeschetste wijze, zorgdragend, dat er geen te groot aanbod van buitenlandsche landbouwproducten komt, maar dat de binnenlandsche producent tegelijkertijd geen te hooge prijzen vraagt. Bovendien moet er meer op de kwaliteit worden gelet dan tot nu toe het geval is geweest, zoodat de Britsche producten in dit opzicht geheel de vergelijking met buitenlandsche artikelen kunnen doorstaan. De Milk Marketing Board gaat nu maatregelen treffen om de kwaliteit van de melk te verbeteren, terwijl de pogingen om tot betere varkenskwaliteit te komen, die voor baconvarkens geschikt zijn, eveneens succes opleveren.

Groot-Brittannië moet zijn landbouw-activiteit concentreren op zuivel, vleesch, eieren, groenten en vruchten, en de productie van tarwe en suiker aan andere landen overlaten.

In de „Deutsche Volkswirt“ van 7 Sept. doet Egon Bandmann, over hetzelfde onderwerp schrijvende, het voorkomen, alsof hij goed op de hoogte is van de meeningen in de kringen der Tories, en voorspelt, dat de huidige landbouwminister binnenkort de leider van de conservatieven zal worden. Hij ziet in Elliot

een hervormer, die den geest van den tijd begrijpt, en inziet, welke nieuwe gedachten er opgesloten liggen in „den standenstaat van Mussolini, de tastende pogingen van president Roosevelt in de richting van maatschappelijke ordening, om van Duitschland maar geheel te zwijgen.”

Volgens Bandmann is Elliot bij zijn pogingen om tot leider der conservatieven op te klimmen van den Landbouw uitgegaan, omdat hij daarin de mogelijkheid ziet van een oplossing van het probleem der chronisch werklozen. Er zijn in het Noorden van Engeland eenige honderdduizenden mijnwerkers en textielarbeiders, die „overtollig” zijn, zelfs als de bedrijvigheid in de industrie belangrijk zou verbeteren. De auto- en electrotechnische industrie, die in het Zuiden van Engeland opkomt, biedt, als industrie van het moderne type, geen plaats genoeg aan groote groepen arbeiders. Deze overtolligen kunnen slechts in den landbouw een bestaan vinden, wanneer met regeeringshulp daar voor loonnende prijzen wordt gezorgd.

Zijn pessimistische voorspelling omtrent deze honderdduizende industrie-arbeiders, die overtollig zijn, baseert deze schrijver op de stelling, die niet wordt bewezen, dat „zonder twijfel het verzadigingspunt van de wereldmarkt voor uitgevoerde industrieproducten is bereikt”.

De agrarische politiek van minister Elliot wordt als een handig manoeuvreeren beschreven. Op dezelfde wijze als Sir Hall zulks doet, wijst Bandmann erop, dat de Britsche minister door zijn prijspolitiek de binnenlandsche producenten steunt. Zoodra zij echter te ver gaan, hetzij in hun prijzen, hetzij in hun productie, laat hij den invoer wat vrijer en de Britsche landbouwers worden daardoor op de plaats teruggebracht, waar zij behooren.

Maar bovendien meent Bandmann, dat het contingentensysteem en het stelsel van invoerrechten op landbouwproducten zeer goed wordt gebruikt in het belang van den Britschen uitvoer. Men verhandelt contingenten en andere beperkingen van den invoer van agrarische producten in Engeland tegen invoerrechten van andere landen op de uit Engeland uitgevoerde industrieproducten. Men heeft de Deensche markt weten te veroveren door de manipulaties met invoercontingenten voor bacon. Engeland zal in staat zijn de hem toekomende plaats op buitenlandsche markten te handhaven juist door deze methode van onderhandelen. Daarbij is het natuurlijk noodig, om de uitbreiding van den Britschen Landbouw niet te ver te laten gaan, want de kracht van Engeland ligt juist in het feit, dat het zooveel levensmiddelen uit het buitenland moet betrekken.

Bandmann beschouwt het als een groote verdienste van minister Elliot, dat deze de verhouding tusschen eigen agrarische productie en ingevoerde agrarische artikelen nooit uit het oog heeft verloren, en zelfs bereid is zoo nu en dan concessies aan den invoer te doen, zelfs ten nadeele van den Britschen landbouwer, wanneer daardoor groote exportbelangen worden gediend.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22-29 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	22-29 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	28.260	1.018.847	1.118.404	850	29.205	21.611	1.048.052	1.140.015
Rogge	9.559	324.139	297.322	—	15.257	6.369	339.396	303.691
Boekweit	577	17.462	16.490	—	—	25	17.462	16.515
Mais	600	687.530	810.276	5.534	163.987	142.980	851.517	953.256
Gerst	3.031	287.156	308.316	2.405	41.480	26.143	328.636	334.459
Haver	309	92.232	107.361	—	3.195	3.306	95.427	110.667
Lijnzaad	143	164.654	162.233	7.675	180.257	189.974	344.911	352.207
Lijnkoek	650	56.149	87.704	—	25	200	56.174	87.904
Tarwemeel	593	15.486	13.770	25	2.208	5.271	17.694	19.041
Andere meelsoorten	1.057	43.818	38.796	303	5.655	7.797	49.473	46.593

De Fransche begrooting voor 1935.

Eind Augustus heeft de Fransche Ministerraad het begrotingsontwerp van minister Germain-Martin voor 1935 goedgekeurd. Het ontwerp is intuschen bij de financiële commissie der Kamer ingediend.

De verklaring van den Minister, dat de begrooting zonder deficit sluit, en dat geen belastingverhooging is toegepast, is zeer belangrijk. De Minister was uitgegaan van een maximale belastingopbrengst volgens de bestaande belastingen van Frs. 46 milliard, en heeft de uitgaven daaraan zooveel mogelijk trachten aan te passen, waardoor hij deze tot 47 milliard kon terugbrengen, hetgeen een bezuiniging van 3 milliard in vergelijking met het laatste jaar beteekent. Daar de regeering Doumergue reeds begin 1934 een aantal drastische bezuinigingen had ingevoerd, die tezamen een besparing van ca. 2 milliard opleverden, mag men dus zeggen, dat de uitgaven thans met 10 pCt. zijn verminderd.

Met het oog op de noodzakelijkheid van een voortgezette deflatie, heeft de minister alle nieuwe belastingen verworpen, ook de voorgestelde belasting op het verbruik van electriciteit, waardoor de productiekosten zouden stijgen.

Minister Germain-Martin noemde het denkbeeld van devaluatie van den Franc, waarvoor op het oogenblik weer krachtige propaganda wordt gemaakt, een „slechte grap”. Teneinde de rust op de geldmarkt te herstellen wenscht de regeering voorloopig geen nieuwe leeningen op te nemen, temeer niet, omdat blijkens de koersen der staatsleeningen en de niet geslaagde conversiepoging van dezen zomer de markt niet bereid is regeeringsleeningen met lagen rentevoet op te nemen.

De „Deutsche Oekonomist” wijst er echter op, dat tot nu toe de werkelijke inkomsten van de schatkist steeds belangrijk beneden de ramingen zijn gebleven. Het is dus de vraag, of de ramingen thans van dien aard zijn, dat dit verschijnsel zich niet meer voordoet. Bovendien heeft de financiële commissie uit de Kamer het recht van amendement, zoodat men niet weet, hoe de uitgavenzijde er na de behandeling in die commissie zal uitzien. Wel bestaat er een politieke overeenkomst tusschen de partijen tot steun van

het kabinet Doumergue, zoodat deze regeering met kracht op de aanneming van deze begrooting kan staan, maar zekerheid heeft men nog niet, en met name acht het Duitsche blad een veel grooter deficit als in de ontwerp-begrooting is genoemd lang niet buitengesloten.

In „The Statist” van 29 Sept. jl. wordt melding gemaakt van de critiek van den rapporteur van de financiële commissie van de Kamer van Afgevaardigden, op het begrotingsverslag. Volgens hem bedraagt het tekort op de loopende begrooting niet Frs. 500 millioen, zooals de Minister van Financiën heeft berekend, maar op zijn minst Frs. 3 milliard. De rapporteur erkent echter, dat indien de begrooting over 1935 een tekort geeft, dit niet al te groot zal zijn, doch hij oppert twijfel aan de verwachtingen inzake een stijging van inkomsten, voortvloeiende uit een herstel, zonder dat er maatregelen genomen worden om dit herstel teweeg te brengen. Dit beteekent volgens „The Statist” een aanval op de economische politiek van de Regeering.

De rapporteur wijst er namelijk op, dat sedert Augustus 1933, de industriële bedrijvigheid met 15 pCt. is afgenomen, de wagonverladingen zijn gedaald met 10 pCt., de invoer met 30 pCt. en de uitvoer met 12 pCt., terwijl de werkloosheid met 50 pCt. is gestegen. De eenige gunstige teekenen, die hij kan ontdekken, zijn de daling van de groothandels- en kleinhandelsprijzen.

ONTVANGEN BOEKEN.

De methodes der grafische voorstellen door Prof. Dr. B. G. Escher. Tweede druk. (Amsterdam 1934; Maatschappij voor goede en goedkope lectuur. Prijs ingen. f 3,75).

Wetenschappelijke pretenties heeft dit boekje niet. Het richt zich tot iedereen, die grafische voorstellingen kan gebruiken om statistisch getallen-materiaal beter te overzien.

Wisselende aspecten door A. Koelma. (Alphen aan den Rijn 1934; N. Samsom N.V. Prijs f 0,50).

In deze brochure geeft de schrijver een beeld van den groei en omvang der gemeentelijke bemoeiingen en stelt hij de beteekenis van de plaatselijke besturen in een helder licht.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. ¹⁾

	Banken	Electriciteit	Handels-ondern.	Industrie	Kunstzijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
„ 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
„ 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
„ 1932	76.4	178.3	67.1	115.6	37.6	106.4	137.5	27.0	24.9	107.2	137.9	175.9
„ 1933	84.0	201.8	79.3	137.8	27.8	143.4	164.5	42.8	23.1	112.9	135.9	211.3
Januari 1934	79.2	190.1	85.1	159.-	49.9	157.7	176.6	52.4	18.6	99.9	130.3	229.6
Februari „	80.6	187.4	88.5	158.7	50.9	165.7	178.1	53.3	19.-	106.6	136.2	240.4
Maart „	80.2	187.4	87.3	156.9	60.2	176.1	170.2	54.8	20.1	104.-	135.9	243.4
April „	77.-	190.5	85.1	157.9	59.1	172.9	158.1	56.4	18.5	98.-	137.5	246.8
Mei „	75.4	190.7	80.8	155.9	55.1	178.8	155.5	68.1	17.4	98.9	144.8	252.8
Juni „	71.1	192.-	72.5	154.-	53.8	181.4	157.5	65.8	14.8	96.1	154.1	250.9
Juli „	72.4	195.8	69.-	156.7	50.8	182.4	152.7	68.1	14.7	92.-	157.8	254.7
Augustus „	74.8	188.2	70.8	155.6	50.7	179.7	151.9	73.1	15.2	94.2	168.-	255.7
September „	76.7	188.1	71.8	157.9	51.-	177.2	151.9	72.2	16.1	93.6	168.2	236.1

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1934 f 2.291.210.500 = 100.

2 Januari	100.-	7 Maart	100.3	2 Mei	97.2	4 Juli	95.-	5 Septemb.	97.-
10 „	99.3	14 „	101.4	9 „	98.1	12 „	95.3	12 „	97.1
17 „	99.3	21 „	99.-	16 „	96.7	18 „	95.2	19 „	96.3
24 „	100.8	28 „	97.8	23 „	96.5	25 „	94.-	26 „	96.1
31 „	100.8	4 April	98.3	30 „	96.1	1 Augustus	91.6		
7 Februari	102.3	11 „	98.5	6 Juni	94.4	8 „	93.7		
14 „	101.3	18 „	97.5	13 „	95.7	15 „	95.2		
21 „	101.3	25 „	94.7	20 „	96.1	22 „	94.7		
28 „	99.9			27 „	95.4	29 „	97.6		

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S.B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

Un moyen d'augmenter les bénéfices des détaillants.
(Parijs z.j.; Chambre de Commerce Internationale).

Deze brochure beschrijft de methode van centralisatie van statistieken van een groot aantal ondernemingen, die tot dezelfde branche behooren en wijst er op, hoe een vergelijking van de exploitatiekosten een middel tot winstverhooging is.

De volkshuishouding in den corporatieven staat door
H. F. J. Keip. (Bussum z.j.; Emil Wegelin).

Pleidooi voor een organischen opbouw van de samenleving.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Oct. 1934 voor *telegrafische* uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.24 ¹ / ₂	% 2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.22 ¹ / ₂	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.72 ³ / ₄	2 ¹ / ₂
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.47	2 ¹ / ₂
Luxemburg	100 Franc	—	6.98 ¹ / ₂	
Zürich *)	100 „	48.—	48.13	2
Praag	100 Kronen	—	6.15 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.75	4 ¹ / ₂
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.25	4 ¹ / ₂
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.47 ³ / ₄	6
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.82 ¹ / ₂	7
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.37 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ¹ / ₂	
Athene	100 Drachme	3.23	1.40	7
Milaan	100 Lira	13.09	12.64	3
Madrid	100 Peseta	48.—	20.16	6
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	0.06 ⁵ / ₈	5 ¹ / ₂
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	32.35	2 ¹ / ₂
Oslo *)	100 „	66.67	36.40	2 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 „	66.67	37.35	2 ¹ / ₂
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	32.70	
Warschau	100 Zloty	27.91	27.87 ¹ / ₂	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.75	6
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	47.75	5 ¹ / ₂ -6
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	40.50	5
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	3.20	4 ¹ / ₂
Moskou	Tjerwonen (10 Roebel)	12.80	12.85	
Danzig	100 Gulden	48.42	48.22 ¹ / ₂	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	146.94 ¹ / ₂	1.46 ⁵ / ₈	1 ¹ / ₂
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.50 ¹ / ₂	
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.40 ³ / ₄	
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹	0.38 ¹ / ₄	
La Paz (Bolivia) ³)	Boliviano	0.9080	0.36	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.11	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	
Bogota (Columbia) ³)	Peso	2.42	0.84 ¹ / ₂	
Quito (Ecuador)	Sucre	0.49 ⁶	0.13 ¹ / ₂	
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.33 ¹ / ₂	6-7
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.59	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.36 ¹ / ₂	
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	2.48 ¹ / ₂	1.42	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01	
Managua (Nicar.) ³)	Cordoba	2.48 ¹ / ₂	—	
San Salvador ³)	Colon	1.2440	0.57 ¹ / ₂	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupée	0.91	0.55	3 ¹ / ₂
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00 ³ / ₄	4
Kobe	Yen	1.24	0.42 ¹ / ₄	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.59	
Shanghai	Dollar	—	0.52 ¹ / ₄	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.85	
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.60 ¹ / ₄	
Teheran ⁴) (Perzië)	Pahlavi	—	9.11	
Bangkok	Baht	—	0.66 ¹ / ₂	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 ¹ / ₂	7.24	3 ¹ / ₂
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.43	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ¹ / ₂	5.80	
Nieuw Zeeland	£	12.10 ¹ / ₂	5.82	

¹) Goudpeso. ²) Milreis Goud. ³) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. ⁴) Zichtkoers. ⁵) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc Wissels. 2 ¹ / ₂ 19 Sept. '33)	Lissabon	5 ¹ / ₂	8 Dec. '33
Bk. (Bel. Binn. Eff. 3 19 Sept. '33)	Londen	2 ³⁰ / ₃₂	1 Juni '32
(Vrsch. in R.C. 3 19 Sept. '33)	Madrid	6	26 Oct. '32
Athene	N.-York F.R.B.	1 ¹ / ₂	1 Feb. '34
Batavia	Oslo	3 ¹ / ₂	22 Mei '33
Belgrado	Parijs	2 ³ / ₄	31 Mei '34
Berlijn	Praag	3 ¹ / ₂	25 Jan. '33
Boekarest	Pretoria	3 ¹ / ₂	15 Mei '33
Brussel	Rome	3	11 Dec. '33
Budapest	Stockholm	2 ¹ / ₂	1 Dec. '33
Calcutta	Tokio	3.65	2 Juli '33
Dantzig	Weenen	4 ¹ / ₂	27 Juni '34
Helsingfors	Warschau	5	26 Oct. '33
Kopenhagen	Zwits. Nat. Bk.	2	22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1934				1933	1932	1914
	29 Sept.	24/29 Sept.	17/22 Sept.	10/15 Sept.	25/30 Sept.	26 Sept. 1 Oct.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	1/2-7/16	1/2-7/16	1/2	9/16-1/2	7/16-9/16	1/4-1/2	3/8-3/16
Prolong.	1	1	1	1	1	1	2 1/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/4-1	1/4-1	1 1/2-2
Partic. disc.	3/4-13/16	5/8-13/16	5/8-11/16	5/8-3/4	3/8-9/16	9/16-7/8	4 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld...	4 1/2-5 3/4	4-5 3/4	4-5 1/4	4-5 1/2	4 1/4-6 1/2	4 1/2-7	—
Maandgeld	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-5 1/2	—
Part. disc.	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 3/4	3 7/8	3 7/8	2 1/8-1 1/2
Warenw...	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	—
<i>New York</i>							
Daggeld ¹)	1	1	1	1	1/2	2-1 1/4	1 1/2-2 1/2
Partic. disc.	3/8	3/8	5/16-3/8	3/16-5/16	3/4	7/8	—

¹) Koers van 28 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag. ²) Koers van 10/14 Sept.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia ¹)
25 Sept. 1934	1.46	7.26 1/8	58.72 1/2	9.72 1/2	34.62	100 3/8
26 „ 1934	1.45 3/16	7.25 7/8	58.80	9.72 3/8	34.61	100 9/8
27 „ 1934	1.46 1/8	7.24 1/2	58.95	9.72 1/2	34.52	100 9/8
28 „ 1934	1.46 5/16	7.27	59.20	9.72 1/2	34.46	100 9/8
29 „ 1934	1.46 3/8	7.26 3/4	59.37 1/2	9.72 7/8	34.49	100 9/8
1 Oct. 1934	1.46 1/16	7.24 1/4	59.22 1/2	9.72 1/2	34.47	100 9/8
Laagste d.w ¹)	1.45 9/8	7.24 1/4	58.70	9.71 1/2	34.40	100
Hoogste d.w ¹)	1.46 3/4	7.29	59.40	9.73	34.65	100 9/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag ¹)	Boekarest ¹)	Milaan **)	Madrid **)
25 Sept. 1934	48.13	—	6.14	1.48	12.65	20.15
26 „ 1934	48.14	—	6.14	1.48	12.65	20.15
27 „ 1934	48.14	—	6.14	1.48	12.65	20.15
28 „ 1934	48.13	—	6.14	1.48	12.64	20.15
29 „ 1934	48.12	—	6.14	1.48	—	—
1 Oct. 1934	48.13	—	6.15 1/2	1.48	12.64	20.16
Laagste d.w ¹)	48.07 1/2	—	6.11	1.45	12.60	20.05
Hoogste d.w ¹)	48.17 1/2	28.—	6.17	1.50	12.70	20.27 1/2
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors ¹)	Buenos Aires ¹)	Montreal ¹)
25 Sept. 1934	37.45	32.42 1/2	36.50	3.21	39 1/8	1.50 1/2
26 „ 1934	37.45	32.42 1/2	36.50	3.20 1/2	38 3/4	1.51
27 „ 1934	37.40	32.37 1/2	36.45	3.20	38 3/4	1.51
28 „ 1934	37.50	32.50	36.55	3.21	38 1/2	1.50 1/4
29 „ 1934	37.50	32.50	36.55	3.22	38 3/4	1.50 1/8
1 Oct. 1934	37.35	32.50	36.40	3.22	38 3/4	1.50 1/4
Laagste d.w ¹)	37.10	32.10	36.15	3.17 1/2	38	1.49 1/2
Hoogste d.w ¹)	37.75	32.75	36.80	3.24	39 1/2	1.51 1/4
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 1/4	2.4878

¹) Noteering te Amsterdam. ²) Not. te Rotterdam. ³) Part. opgave. In 't iste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
25 Sept. 1934	4,96 7/8	6,65 5/8	40,23	68,45
26 „ 1934	4,96 3/4	6,66 1/8	40,33	68,50
27 „ 1934	4,96 7/8	6,65 5/8	40,45	68,46
28 „ 1934	4,96 3/4	6,64 1/2	40,54	68,33
29 „ 1934	4,96 1/4	6,64 3/8	40,58	68,34
1 Oct. 1934	4,91 3/4	6,63 1/2	40,50	68,25
2 Oct. 1933	4,78 1/4	6,08 1/4	36,98	62,70
Muntpariteit ..	4,86	3,90 9/8	23,81 1/4	40 9/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	15 Sept. 1934	22 Sept. 1934	24/29 Sept. '34 Laagste/Hoogste	29 Sept. 1934
Alexandrië..	Piast. p. £	97½	97½	97½/8	97½
Athene	Dr. p. £	516	515	515	515
Bangkok	Sh. p. tical	1/10½/8	1/10½/8	1/10½/8	1/10½/8
Budapest ..	Pen. p. £	16¾	16¾	16¾	16¾
Buenos Aires¹	d. p. \$	29¾/10	29½/8	28¾	29½/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6½/16	1/6½/16	1/6½/32	1/6½/16
Constantin ..	Piast. p. £	610	610	605	605
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/6½/16	1/6½/16	1/6½/8	1/7½/8
Kobe	Sh. p. yen	1/2½/8	1/2½/8	1/2½/8	1/2½/8
Lissabon	Escu. p. £	110½/8	110½/8	109¾	110½/8
Mexico	\$ per £	18	18	17¾	18
Montevideo ²)	d. per £	19½	19¼	18¾	19¼
Montreal	\$ per £	4.86	4.83½/8	4.79½/8	4.83½/8
Riod. Janeiro³	d. per Mil.	3½/8	3½/8	3½/8	3½/8
Shanghai ..	Sh. p. tael	1½	1½	1½	1½
Singapore ..	id. p. \$	2½/4½/32	2½/4½/32	2½/4½/16	2½/4½/32
Valparaiso 4)	\$ per £	125.25	124.25	123.25	124.25
Warschau ..	Zl. p. £	26½/10	26½/8	25¾	26

1) Officiële not. 36½ laten, gemidd. not., welke importeurs hebben te betalen, 31½/32. 2) Id. vanaf 31 Aug. 39½, 4 Sept. 39½, 5 Sept. 39½, vanaf 20 Sept. 39½/16, vanaf 21 Sept. 39½/8, vanaf 25 Sept. 39½/16. 3) Id. 4½, sinds 28 Sept. 4½. 4) 90 dg. 5) Vanaf 28 Aug. laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

Londen 1)	N.York ²)	Londen
25 Sept. 1934..	22½/16	49½
26 „ 1934..	22½/16	49½
27 „ 1934..	22½/8	49½
28 „ 1934..	22½/16	50
29 „ 1934..	22½/16	49½
1 Oct. 1934..	22½/16	50
2 Oct. 1933..	18½	40
27 Juli 1914..	24½/16	59

GOUDEPRIJS ³)

Londen 1)	N.York ²)	Londen
25 Sept. 1934..	22½/16	49½
26 „ 1934..	22½/16	49½
27 „ 1934..	22½/8	49½
28 „ 1934..	22½/16	50
29 „ 1934..	22½/16	49½
1 Oct. 1934..	22½/16	50
2 Oct. 1933..	18½	40
27 Juli 1914..	24½/16	59

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	15 Sept. 1934	22 Sept. 1934
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 40.926.362,07	f 59.372.367,90
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorsch. op ultimo Augustus 1934 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	„ 731.056,21	„ 19.038,49
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	„ 2.389.415,31	„ 2.389.415,31
Id. aan Suriname.....	„ 283.914.811,44	„ 280.856.582,25
Id. aan Curaçao.....	„ 12.770.028,55	„ 12.631.129,48
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand.....	„ 2.336.761,22	„ 2.641.244,31
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabilen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfondsl¹) Vord. op andere Staatsbedrijven 1).....	„ 113.970.600,07	„ 114.674.790,85
Verstr. f. laste der Rijksbegr. kasgeleeningen aan gemeenten (saldo).....	„ 3.500.000,—	„ 3.500.000,—
Verplichtingen.	„ 37.228.774,29	„ 26.922.062,24
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrool verstrekt Schatkistbiljetten in omloop.....	„ 16.387.587,42	„ 17.227.587,42
Schatkistpromessen in omloop.....	„ 43.121.736,77	„ 36.150.836,77
Zilverbons in omloop.....	—	—
Schuld op ultimo Augustus 1934 a/d gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondbel. e. d. gem. fondsb. alsmede op de bel. en op de verm. bel.	—	—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfondsl¹) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) Id. aan andere Staatsbedrijven 1).....	„ 14.699.039,30	„ 14.074.045,09
Id. aan diverse instellingen 1).....	„ 111.090.270,20	„ 98.228.637,40
Id. in rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	„ 61.805,10	„ 61.805,10
	„ 61.450.781,83	„ 67.497.521,28

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	15 Sept. 1934	22 Sept. 1934
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank.....	f 4.094.000,—	f 1.694.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	„ 283.915.000,—	„ 280.857.000,—
Schatkistpromessen.....	„ 1.750.000,—	„ 1.750.000,—
Schatkistbiljetten.....	„ 11.370.000,—	„ 11.370.000,—
Muntbiljetten in omloop.....	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Munifonds.....	„ 1.750.000,—	„ 1.750.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.....	„ 1.602.000,—	„ 1.644.000,—
Voorschot van de Javasche Bank.....	—	—

SURINAAMSCHEN BANK.

	15 Sept. 1934	22 Sept. 1934
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank.....	f 4.094.000,—	f 1.694.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	„ 283.915.000,—	„ 280.857.000,—
Schatkistpromessen.....	„ 1.750.000,—	„ 1.750.000,—
Schatkistbiljetten.....	„ 11.370.000,—	„ 11.370.000,—
Muntbiljetten in omloop.....	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Munifonds.....	„ 1.750.000,—	„ 1.750.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.....	„ 1.602.000,—	„ 1.644.000,—
Voorschot van de Javasche Bank.....	—	—

SURINAAMSCHEN BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.					
Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen¹)
1 Sept. 1934..	720	1.151	661	580	1.750
25 Aug. 1934..	738	990	612	577	1.732
18 „ 1934..	735	1.009	613	575	1.718
11 „ 1934..	726	1.050	623	576	1.690
4 „ 1934..	725	1.203	620	575	1.705
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluip. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 1 October 1934.

Activa.	
Binnenl. Wis- Hfdbk. f	22.652.300,42
sels, Prom., Bijbnk. „	222.748,57
enz. in disc. Ag.sch. „	3.325.995,30
Papier o. h. Buitenl. in disconto.....	—
Idem eigen portef. f	866.250,—
Af: Verkocht maar voor de bk.nog niet afgel. „	—
Beleeningen { Hfdbk. f 108.983.009,01¹) incl. vrsch. Bijbnk. „ 6.820.453,17 in rek.-crt. Ag.sch. „ 42.938.752,30 op onderp. f 158.742.214,48	
Op Effecten.....	f 153.369.466,02¹)
Op Goederen en Spec. „	5.372.748,46
Voorschotten a. h. Rijk.....	—
Munt, Goud.....	f 102.176.350,—
Muntmat., Goud „	764.072.997,88
Munt, Zilver, enz. „	f 866.249.347,88
Muntmat., Zilver.. „	21.564.491,89
Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfondsen.....	—
Gebouwen en Meub. der Bank.....	37.580.198,94
Diverse rekeningen.....	4.970.000,—
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221).....	9.070.741,25
	16.996.491,37
	f 1.142.240.780,10

Passiva.

Kapitaal.....	f 20.000.000,—
Reservefondsen.....	3.807.914,92
Bijzondere reserve.....	5.000.000,—
Pensioenfondsen.....	9.281.273,34
Bankbiljetten in omloop.....	926.493.660,—
Bankassigatiën in omloop.....	129.035,44
Rek.-Cour. { Het Rijk f 57.856.624,67 saldo's: Anderen „ 117.114.196,35	
Diverse rekeningen.....	174.970.821,02
	2.558.075,38
	f 1.142.240.780,10

Beschikbaar metaalsaldo..... f 446.990.046,48

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.117.475.160,—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)..... f 73.789.100,—

2) Waarvan in het buitenland „ 34.449.396,92

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaalsaldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
1 Oct. '34	102176	764.073	926.494	175.100	446.990	80²)
24 Sept. '34	102176	761.965	881.927	202.283	452.601	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen¹)
1 Oct. 1934	26.201	—	158.742	866	9.071
24 Sept. 1934	25.601	—	145.030	866	6.667
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa. 2) Ruim.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaalsaldo
29 Sept. '34²)	—	—	186.200	31.850	55.000
22 „ '34²)	142.220	—	187.010	27.490	55.650
1 Sept. 1934	113.480	28.512	182.344	33.886	55.501
25 Aug. 1934	113.480	27.875	181.639	31.407	56.137
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen¹)	Dek-kings-percentage
29 Sept. '34²)	750.000	75.200	—	11.420	66
22 „ '34²)	1.190	73.760	—	9.400	66
1 Sept. 1934	1.131	9.686	54.591	11.511	66
25 Aug. 1934	952	9.731	54.197	9.476	66
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluippost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

STATISTISCH OVERZICHT

Table with 15 columns for agricultural products: GRANEN EN ZADEN (TARWE, ROGGE, MAIS, GERST, LIJNZAAD), TUINBOUWARTIKELEN (DRUIVEN, TOMATEN, BLOEMKOOI), and VLEESCH (RUNDVLEESCH, VARKENS-VLEESCH). Rows list years from 1925 to 1933 and months from Jan to Dec for 1933 and 1934.

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2. van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) To Canada. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 K.G. Z.-Russ. 4) De jaren 1928 en 1929 Broek op Langendijk. 5) 28 Sept. 6) 27 Sept.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

Table with 16 columns for minerals, textiles, and diversen: MINERALEN (STEENKOLEN, PETROLEUM, BENZINE), TEXTIELGOEDEREN (KATOEN, WOL), and DIVERSEN (KOE-HUIDEN, KALK-SALPETER). Rows list years from 1925 to 1933 and months from Jan to Dec for 1933 and 1934.

1) Jaar- en maandgem. afger. op 1/8 pence. 2) 21 Sept. 3) 28 Sept. 4) 26 Sept. 5) 27 Sept. 6) 4 Sept. 7) 20 Sept.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Table with columns for ZUIVEL EN EIEREN and METALEN, listing various commodities like KAAS, EIEREN, KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETERIJ-IJZER, ZINK, GOUD, and ZILVER with their respective prices and units.

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

Table with columns for BOUWMATERIALEN and KOLONIALE PRODUCTEN, listing commodities like VURENHOUT, STEENEN, CACAO, COPRA, KOFFIE, RUBBER, SUIKER, THEE, and INDEXCIJFER with their prices and units.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

